ल्वहं घः

(चिबाखं मुना)

अपर्णा प्रधान

ल्वहं द्यः

कुतः पिकाकया स्वसः व नीगुंगूगु पिथना

ल्वहं द्यः

(चिबाखं मुना)

चिबाखंमि

अपर्णा प्रधान

कुतः पिकाक

११११

ख्वप

ल्वहं घः (चिबाखं मुना)

चिबाखंमि : अपर्णा प्रधान
विधा : चिबाखं
पिकाक : कुतः पिकाक, तिबुक्छेँ, ख्वप, नेपालमण्डल ।
न्हापां : न्यासः (५००) गू
: सन् २०२२
: ने.सं. ११४२/ बु.सं. २५६६/ वि.सं. २०७९
मू : सत्या (१५०।-) तका
सफू छाय्पा : बिमल ताम्राकार
द्यबः किपा : साजन नकःमि
स्वापू : ९८४१३७४०६५/ btamrakar1084@gmail.com
ISBN : 978-9937-750-45-5

Lohan dhya By Aparna Pradhan (Nepalbhasha)

थाकू : न्यू विद्या प्रिण्टिङ्ग प्रेस, सुकुध्वाका, ख्वप, नेपालमण्डल ।

लुपाः

- बिमल ताम्राकार

अपर्णा प्रधानजुं ल्वय् लायेका झायेधुंकाः थ्व जिगु पुनर्जन्म धकाः धयादिल । वय्कलं छगू बःचाधंक 'पुनर्जन्म' सफूचा हे च्वयादिल । उकिइ वय्कःया किपा नं ब्वयेगु ज्या जुल ।

वय्कलं म्हं मफुसां लासाय् च्वनाबःचाहायेक यानाः मदिक्क चिबाखं च्वयादिल । च्वच्वं झाःबलय् सच्छि व न्यापु खात । सच्छि व न्यापु चिबाखं छगू सफू पिथनेबलय् छगू ला तपँ जुइगु जुल । मेगु ब्वमिपिंत ब्वनेत आय्बुइगु जुल । न्हापां च्वयादीगु न्यय्पु चिबाखं जक तया 'यान्त्रिकपुर' नामं छगू चिबाखं मुना सफू पिकायेगु ज्या जुल । ल्यंदुगु न्यय्न्यापु चिबाखं तया 'ल्वहं द्यः' नामं मेगु चिबाखं मुना सफू ज्यायेगु ज्या जुल । थ्व सफुतिइ दुथ्याःगु न्यय्न्यापु चिबाखं मध्येय् छपु चिबाखं 'ल्वहं द्यः' खः । छम्ह भौतिकवादी मनूया थ्व बाखं खः । द्यः धालकिं मिखा तिसीपिं मनूत दुथाय् चिबाखनं बांलाःगु हसना बिइ धयागु जिगु बिचाः खः । द्यः मनुखं दयेकूम्ह खः । थम्हं हे मयाक छुं नं जुइमखु धयागु खँ कनातःगु दु । थ्व ल्याखं नं थ्व सफूया नां थुकथं च्वंवंगु खः ।

न्यय्न्यापु चिबाखंया भिंकेगु ज्या यानाः मेलं आधुनिक कवि, नियात्राकार व समालोचक भाजु डा.पुष्पराज राजकर्णिकारजुयात 'ल्वहं द्यः'या समालोचना याना बियादीत इनाप याना । वय्कलं बःचाहाकलं समालोचना याना बियादिल ।

डा.पुष्पराज राजकर्णिकारजुयात आपालं आपाः सुभाय् दु । अथेहे थ्व 'ल्वहं द्यः' चिबाखं मुना सफूयात ल्वयेक द्यबः किपा च्वया बियादीगुलिं साजन नकःमिजुयात नं आपालं आपाः सुभाय् बियाच्वना ।

थः सनेमफुसां लासाय् च्वनेमाःसां नेपालभाषां च्वयेगु ज्याय् दिपाः मकासें च्वसा न्ह्याका नेपालभाषाया चिबाखं ख्यः तःमि यानादीम्ह चिबाखंमि अपर्णा प्रधानजुयात व वय्कःया सकल छेँजःपिं शान्तवरसिं प्रधान, सचित, सचित, दिनाजुपिं सकसितं सुभाय् द्यछानाच्वना ।

ल्वहं द्यःया दर्शन

- डा. पुष्पराज राजकर्णिकार

अपर्णा प्रधान नेपालभाषाया साहित्य ख्यलय् बहुविधाया च्वमिकथं म्हसीका दुम्ह छम्ह नांदंम्ह साहित्यकार खः । स्कूल जीवनंनिसें साहित्य यात्रा आरम्भ यानादीम्ह वय्‌कःया दकले न्हापांगु सिर्जना 'छु याये' नांया चिनाखँ खः । थ्व ने.सं. १०९२ स्वयाः न्हापाया खः । वय्‌कःया सिर्जना दकले न्हापां प्रकाशित जूगु ने.सं. १०९२दँय् खः । थुगु दँय् वय्‌कःया समालोचना च्वसु 'नःघःभनीजुया कतांमधि' झी पत्रिकाय् पिदंगु खः । वय्‌कःया सफू प्रकाशन धाःसा दकले न्हापां ने.सं. ११२५दँय् तिनि जुल । सफूया नां 'झिंच्याफ्वः स्वां' खः । थ्व च्वसु मुना सफू खः ।

अपर्णा प्रधानया साहित्य यात्रा चिनाखँया लँपुं आरम्भ जूगु खःसां लिपा वय्‌कःया पलाः बाखं, च्वखँ, उपन्यास, समालोचना व आत्मवृत्तान्त आदि थीथी विधाया लँपुं न्ह्याःवन । च्वसु, बाखं, निबन्ध, उपन्यास, समालोचना व आत्मवृत्तान्त विधाय् वय्‌कःया निगू दर्जन ति सफू पिहाँ वयेधुंकल । आः 'ल्वहं द्यः' नामं चिबाखंया सफू पिहाँ वयेत्यंगु दु । व लसताया खँ जुल ।

थ्व 'ल्वहंद्यः' सफूया पाण्डुलिपि स्वयेगु ह्वःताः जितः चूलाःगु जुल । थुकी ५५पु चिबाखं दु । जिं व चिबाखं ब्वना

थःत मती लूगु छुं खँ च्वयेगु थन कुतः यानाच्वना । उलिमछि चिबाखं छपु छपु चिबाखंया बारे च्वयेगु जिं बिचाः मयाना । छुं छुं चिबाखंया बारे च्वयाः सफू दुनेया प्रवृत्ति ब्वयेगु जक यायेत्यना । दकले न्हापां सफूया नं नां जुयाच्वंगु 'लोहंद्यः' शीर्षकया चिबाखंयात कया छुं च्वये ।

१. लोहंद्यः -

थ्व छपु द्यः मानय् मयाइम्ह मनूया बाखं खः । वं द्यः मानय् याइमखु, ल्वहं हे जक खंकाच्वनी । तर वं थम्हं तं वलकि मुगलं छ्याइगु ल्वहँतय् छन्हु स्वयाच्वँच्वं शिव, विष्णु, नारायण आदि द्यःया आकृति खनी । थुकिया सन्देश छु खः ? उलि स्पष्ट मजू । तर 'मानय् याःसा द्यः मयाःसा ल्वहं' धयागु धापूयात लुमंकाः बी ।

२. ज्ञान -

हिंसां हिंसा ब्वलंकी, प्रेमं प्रेम ब्वलंकी । उकिं हिंसाया लिसः हिंसा जुइमज्यू । थ्व ज्ञान बौद्ध लगायत मेमेगु आध्यात्मिक दर्शनय् व्यक्त जुयाच्वंगु दु । थजाःगु जीवन हनेगु लँपु क्यनातःगु थ्व छपु दार्शनिक बाखं धायेमाः ।

३. दुखय् सीमदु, सुखय् म्वाये मदु -

जीवन मरण शास्वत खः । थ्वया दथुइ दुख सुख वयाच्वनी, वनाच्वनी । दुख जुइवं मनूतय्सं मृत्युया लँ ज्वनीमखु, ज्वने नं मज्यू । दुखय् नं म्वायेगु कुतः यानाच्वनेगु प्राणी मात्रया

स्वभाव खः । सुनानं आत्महत्याया प्रयास याःसा व नं निषेध खः । हानं सुख जुयाच्वन धायेवं न्ह्याबलें म्वानाच्वने दइगु नं मखु, छन्हु ला सी हे माः । थ्व हे जीवन दर्शनया बाखं खः - दुखय् सीमदु, सुखय् म्वायेमदु ।

४. ट्याक्सी ड्राइभर -

ब्वनेगु इलय् ब्वनेगु मयाना ट्याक्सी ड्राइभर जुइमाःम्ह मनूया थ्व छपु सामान्य बाखं खः । मनूतय्सं ब्वनेगु इलय् ब्वनेमाः खः, तर फुक्क ज्यायात सम्मान यायेगु नं उतिकं महत्वपूर्ण खः । ज्याकथं मनूतय्त तःधं चीधं खंकीगु प्रवृतिं नेपाःया विकासय् पंगः जूगु जक मखु लजगाःया निंतिं नेपाःमिपिं विदेशय् वनेमाःगुया हुनिं नं जूगु दु । ज्याया सम्मान दुगुलिं नेपाःमितय्सं नेपालय् मयाइगु ज्या नं पिने लसतां हे यानाच्वंगु दु ।

५. मचा बाज्याया घोषणा -

थ्व ‘मचा बाज्या’ धाःम्ह मचाम्ह ब्रम्हु खः । पुलांगु कासायात संरक्षण यायेत वं धेधेबल्लाया ग्वसाः ग्वयाः छगू सिरपाःया घोषणा याइ । बाखं थुलि हे । सिरपाया घोषण यायेत ब्रम्हु पात्र हे छाय् माःगु खः ? स्पष्ट मजू । हानं पुलांगु कासा संरक्षण यायेगुया थःगु हे महत्व दु, तर आधुनिक संचार प्रविधिया कासाया विकल्प जुइ फइमखु ।

६. सुरदास -

जीवनय् दुख वइ । तर निराश मजूसे संघर्ष याना न्ह्याःवनेमाः धयागु सन्देश बीगु थ्व छपु आशावादी बाखं खः ।

७. थ्वःगु सः -

थ्व छम्ह बुरीकन्याया बाखं खः । बौम्ह ल्यासे कलाः ज्वनाः छेँ त्वतावनी, मांम्ह सी । आः सुंमदुसेंलिं सम्पत्ति फुक्कं वयागु जुइमाःगु खः । तर माम्ह सिनां ख्वया च्वंबले चिरिमांम्ह थ्यंकः वइ । थथे ज्या यायेत मदुसां नयेत्यलकि मनूत थ्यंकः वइगु अवस्थाया चित्रण थ्व बाखनय् जुयाच्वंगु दु । बाखंया घटना दुखद् तर चित्रण न्ह्यइपु ।

८. स्वार्थी -

धन व शक्ति दुसा थः नालीगु व मदुसा तापाकीगु स्वार्थी समाजया चित्रण यानातःगु थ्व बाखं बांलाः सां पृष्ठभूमि भचा ताहाकः खनेदु ।

९. जिगु मनय् क्यूगु खँ -

मनूतय्त बास माः । तर यको आरामदायी, सुविधा सम्पन्न तःखागु छेँ माः धयागु मदु । ने.सं. ११३५ दँया भुखाय् ब्वःगु इलय् मनूतय् थ्व खँ वाःचायेकूगु नं खः । थ्व हे खँयात चखुंचिया दसुनापं अपर्णा प्रधानजुं थ्व बाखनय् व्यक्त यानादीगु दु ।

१०. ई -

थ्व जनयुद्धया इलय् जूगु अराजकता, क्रुरता व विभत्सताया किपा कियातःगु बाखं खः । जनयुद्धया इलय् जूगु अत्याचार आः तकं मनूतय्सं क्वबिये मालाच्वंगु दनी ।

११. छगू बिस्कंगु भाय् -

नेपालय् भाषिक विभेद व दमनया हुनिं नेवाःतय्सं थः मचातय्त थःगु मांभाय् नेपालभाषा मल्हाकुसे खय् भाय् ल्हाकेत बाध्य जुल । लिपा नेवाः भाय् नं ल्हाकूबलय् ल्वाकःबुकः जुल । थजाःगु ल्वाकःबुकःगु छगू बिस्कं भाय् नं दया वइ ला धयागु आशंका मू बाखंया विषय खः । थ्व ल्वाकःबुकः भाय्या समस्या झीसं भोगे याना वयाच्वनागु समस्या खः । थ्व बाखनय् छ्यलातःगु फेत्नुस, दन्छु आदि खँग्वः न्ह्याइपुसे च्वं । थ्व छपु थौंया भाषिक स्थितियात व्यंग्य यानातःगु अतिकं बांलाःगु बाखं खः ।

१२. छेलिंनिसें बइगःतक -

जातीय विभेद विरुद्धया थ्व छपु सशक्त बाखं खः । मनू व मनूया दथुइ थीत्यः मत्यः धकाः विभाजन यानातःगु समाजय् जुयावःगु क्रमिक सुधारया चित्रण बांलाक यानातःगु थ्व छपु मनय् थीगु प्रगतिशील बाखं खः ।

१३. दुघाः -

ल्याय्म्ह ल्यासेत फुक्क विदेश वनेगु याना थौंकन्हय् छेँय् छेँय् बुराबुरित जक जुयाः छेँ नं छेँ थें मखु वृद्धाश्रम थें

जुइधुंकल । झीगु समाजं स्याः चायेकाच्वंगु थ्व हे घाःयात थ्व बाखनय् ब्वयातःगु दु । थ्व छपु अतिकं समसामयिक बाखं खः ।

१४. कां खूया चःन्हे पाः -

हलिमय् नांदंगु चिबाखं आफन्तीया बाखं वा इसपया बाखं शैलीं च्वयातःगु थ्व बाखनय् छम्ह फैचिया स्वभावयात ब्वयातःगु दु । तर आफन्ती व इसपया बाखनय् थें बाखं अन्तय् उपदेशात्मक वा शिक्षामूलक छुं सार्थक सन्देश बीगु ज्या थ्व बाखनय् जूगु खनेमदु ।

१५. नेवाः भावना -

थ्व बाखनय् कोरोनाया इलय् नेपालय् नेवाः सांस्कृतिक ज्याभ्वः चूगु व विदेशय् धाःसा अनयापिं नेवाःतय्सं सांस्कृतिक ज्याभ्वः न्ह्याकाच्वंगुली लसता प्वंकातःगु दु तर लुमंकेमाःगु खँ छु धायेबले कोरोना थेंजाःगु पुनीगु ल्वय्पाखें सकले सजग जुइ हे माः । हानं मूकथं नेवाः संस्कृतिया संरक्षण व संवर्द्धनया ज्या नेपाः दुने हे जुयाच्वंगु दु । विदेशय् जुइगु भतिभति ज्या ला ग्वहालि हे जक खः ।

१६. फ्वगिं साहु -

धन जक दयां मन मन्त कि तःमिम्ह मनूया जीवन नं फ्वगिंया जीवनथें जुइ धयागु सन्देश बियातःगु थ्व छपु जीवन दर्शनया बांलाःगु बाखं खः ।

थथे अपर्णा प्रधानया थ्व 'ल्वहं द्यः' सफू दुने जीवन दर्शन, ज्ञानगुण, मनूया स्वभाव, राजनैतिक घटना, भाषा जातीय विभेद, विदेश पलायन आदि थीथी शास्वत व समसामयिक विषयया चिबाखं दुथ्यानाच्वंगु दु । चिबाखं चिहाकलं च्वयेमाःगु जुयाः पृष्ठभूमि ताहाकः यायेमज्यू धाइ, उपमा नं अप्वः छ्यले मज्यू धाइ बरु प्रतीक छ्यलाः बाखंयात प्रतीकात्मक यानाः चिहाकः यायेगु स्वयेमाः धाइ । थजाःगु धापूयात अपर्णाजुं गनं गनं वास्ता मयाःगु नं खनेदु । तर विषयगत रूपं वय्कलं यक्व विषययात थीथी समस्यायात ब्वमिया नुगलय् स्वचाका ब्यूगु दु । मेमेगु विधाय् च्वसा न्ह्याका च्वनादीम्ह अपर्णा प्रधानजुं चिबाखं विधाय् नं थःगु च्वसा न्ह्याकूगु हे नं छगू न्ह्यथनेबहःगु उपलब्धी खः ।

नेपालभाषा साहित्य ख्यलय् मदिक्क च्वयाः निगू दर्जन मछि सफू पिकयादीधुंकूम्ह अपर्णा प्रधानया थ्व मेगु सफू 'ल्वहं द्यः' दर्शन याये खंगु हे छगू तःधंगु लसताया खँ खः । मदिक्क च्वयाः नेपालभाषाया साहित्यया धुकू जायेकेगु ज्याय् अपर्णा प्रधानजुं बियाः वया च्वनादीगु अतिकं च्वछायेबहःगु योगदान निरन्तर जुइमा । समर्पित व अथक साहित्यकार अपर्णाजुयात जिगु भिंतुना व लसहना !

ने.सं. ११४२ गुँलागा पारु

यल, कुमारीपाटि

नुग:खँ

- अपर्णा प्रधान

अस्पतालय् लच्छि तक आइ.सी. यु.लय् तया जितः छेँय् लित हल। न्हासय् अक्सिजन घानाः खाताय् ग्वारातुला च्वनेमाल। लाबला लिपा फ्यतुइ फत। ल्हाः प्वचिना च्वने मफुत। चिबाखं विधाय् च्वसा न्ह्याका स्वया। तपु चिबाखं खात। सफू पिथनेगु इच्छा जुल। जिम्ह जहान शान्तवर प्रधानं जिगु परिश्रम सितिकं छ्वयेकेबी मखु धकाः हःपाः बियादिल।

कुतः पिकाकया कजी बिमल ताम्राकारजुं जिगु स्वास्थ्यया ल्याःचाः तया थःहे जिगु छेँय् झाया माःगु ग्वाहालि यानादिल। वय्कलं यानादीगु गुणयात न्ह्याक्व सुभाय् ब्यूसां म्हो हे जुइ।

जिगु थ्व सफूया भूमिका च्वयादीम्ह नेपालभाषा एकेदेमिया दांभरि डा.पुष्पराज राजकर्णिकारजुयात यक्व यक्व सुभाय् द्यछानाच्वना।●

ने.सं. ११४२ दिल्लाथ्व पारु विहिवार

वि.सं. २०७९ आषाढ १६

धलःपौ

१. म्वानाच्वंम्ह मनू	१
२. दुविस्ता	२
३. ज्ञान	३
४. छ्वासुगु त्यपू जीवन	४
५. दुखय् सीमदु सुखय् म्वायेमदु	५
६. स्वप्न सुन्दरी	६
७. पलायन	७
८. अजि	८
९. जिगु च्वसा न्ह्यात	९
१०. काय्यात बाऱ्हाः पिकागु दिन	१०
११. मचा बाज्याया घोषणा	११
१२. कलियुगयाम्ह अभिमन्यु	१२
१३. सुरदास	१३
१४. द्यांच्वय् च्वना न्या बच्छि कायेदुम्ह	१४
१५. ट्याक्सी ड्राइभर	१५
१६. थ्वःगु सः	१६
१७. थःम्हं म्हूगु गाः	१७
१८. गामाः	१८
१९. ब्रम्हु बाज्याया लिसः	१९
२०. धुकुमां	२०
२१. ई	२१

२२. लुकुमाद्यः २२
२३. छगू बिस्कंगु भाय् २३
२४. छेलिंनिसें बइगःतक २४
२५. गंगु गुलाब स्वांमा २५
२६. द्यःखुँ २६
२७. जिगु मनय् क्यूगु खँ २७
२८. समाज सेवी २८
२९. स्वार्थी २९
३०. सम्पत्ति ३०
३१. बहाः भ्रूःभ्रूः धाः, लाय्कू भःभः धाः ३१
३२. भिंम्ह भमचा ३२
३३. कलाः ३३
३४. कां खूया चःन्हे पाः ३४
३५. त्वाथः गःम्ह मनू ३५
३६. माजुया खँ ३६
३७. वयागु कामना ३७
३८. संयोग ३८
३९. सम्मान ३९
४०. अन्धविश्वास ४१
४१. आदि व अन्त्य ४३
४२. वरदान ४५
४३. दुघाः ४७
४४. नेवाः भावना ४९

४५. पासा आशां द्यात ५१
४६. स्यना-भत्तु ५३
४७. कुमारी मां ५५
४८. बालं च्वंम्ह मनू ५७
४९. ल्वहं द्यः ५९
५०. फ्वगिं साहु ६१
५१. निगू जीवन ६३
५२. वाध्यता ६५
५३. डाक्टरया भाःत ६७
५४. न्यनाः न्यनाः कुतिसः ६९
५५. न्हिकां भ्रंगः ७१

ल्वहं द्यः

म्वानाच्वंम्ह मनू

जीवंकाछिया कमाइनं वं न्हूगु छेँ दन। हिचःतिया कमाइनं दयेकूगु न्हूगु छेँ तःभुखाचं पाःताः जुल। कलाः व याकः काय्‌यात कोरोना ल्वचं यंकाबिल। व याकःमि जुल।

'सुखय् माते जुइ मते, दुखय् आते जुइमते' मचाबले बाज्याम्हं थःत धयातःगु अर्ति वं लुमंकल। ल्हाः खालि जुल, थः स्याःन्याःपिं सुं मन्त धकाः व नुगः क्वतुंका ख्वया हाला मजू। अधैर्य मजू। थःके प्यपुनाच्वंगु शिक्षां वयात धस्वाना म्वाकेबिल।

दुविस्ता

व छम्ह साहित्यकार। साहित्य सिर्जना यायेगु वं थःगु धर्म व कर्म तायेकी। मदिक्क च्वसा न्ह्याकाच्वनी। कापी निपाना प्यपाना जायेकेगु वयागु न्हिज्या। कापी कलम ज्वने मखन कि वया नयागु तिलय् मग्यं। थीथी विधाया तःगू लेख रचना मुनी। छेँ खर्च क्वपालाः मुंकातःगु हिचःतिया कमाइ ल्याः खाना स्वइ। सफू पिथनेत हथाय्चाइ। दुख सुख याना सफू पिथनी।

थःगु सफू सुनानं ब्वंगु न्यने दतकि मांभाय्यात माया याःगु भाःपी। अले थः नं सफल जूगु तायेका लय्तायाच्वनी।

ज्ञान

इपिं निम्ह दाजुकिजा छम्ह हे मांयागु दुरु त्वना ब्वलन । ला व लुसि जुयाः बिकूगु स्वर्णिम बाल्यकाल इमिगु विगतया लुमन्ति । थःथःगु परिवार दयेवं ला व लुसि बाल । अंशवंदाया खँय् ल्वापु जुल । किजाम्ह ल्वाभः ज्वना हे लिफः मस्वल ।

हिफःद्यः जुया दाजुम्ह थः काय्या न्ह्यःने चात्तुवाः वन । थः बौयात अजाःगु गति यानाहःगु खनानं काय्चाम्हं थः ककाम्हेसित ब्वला सालेत न्ह्यमज्याः । छाय्धाःसा हि भ्याःगु ल्हाः सिलेत हिं मखु लखं सिलेमाः । छम्ह मि जूसा मेम्ह लः जुइमाः धयागु वयाके ज्ञान दु ।

छ्वासुगु त्यपू जीवन

इपिं निम्हं छगू हे ज्याकुथी ज्या यानाच्वंपिं । निम्हेसियां य:त्य: जुया लिभिङ्ग टुगेडर यानाच्वंगु नं निदँ प्यदँ हे दत । अथे जूसां इमिसं थ:पिनिगु मर्यादाया लागा हाचां गा:गु मदु । तर ज:लाख:ला, त्वा:बा:या भुइचुइं याना मांबौया न्हाय्‌पं हिइल । समाजया म्हुतुप्वा: तिकेत मांबौनं त:जिक भ्वय्‌ याना थ:पिनिगु गच्छें क्वस: बिया म्ह्याय्‌यात इहिपा यानाबिल । प्रोजेक्टया ज्याय्‌ क्यानाडाय्‌ वंपिं इपिं निम्हं नेपा: लिहाँ मव: ।

विदेशय्‌ वना लाबलां हे इमिगु त:दँ न्ह्यवंनिसेंया त्यपू जीवन क्व:दल । मिसा मेम्ह मिजं लिना वन । मिजंया नं मेम्ह कला: दत । निम्हेसियां बिस्कं परिवार दयेका विदेशय्‌ हे थात ।

दुखय् सीमदु सुखय् म्वायेमदु

बाल्यावस्थाय् हे व अनाथ जुल । युवावस्थाय् थःनाप यःत्यः जूम्ह मिसायात मेम्ह मिजनं ब्वयेका यंकल । उकिं वया संसार खना हे विरक्त जुल । वया म्वानाच्वनेगु हे इच्छा मन्त । छन्हु वं पुखुली क्वब्वाना आत्म-हत्या यायेत्यनी । मिसा छम्हेसिनं खना वयात बचय् याइ । याकःमिम्ह व मिसां व हे नाप इहिपा याइ ।

वया कलाः, काय्, म्ह्याय् दत । बंगला, गाडी, धनसम्पत्ति चूलात । अले वया अमर जुइगु इच्छा जुल ।

जन्म जूक्व यंकेगु कालया अधिकार । दुखय् भ्री सीमदु । सुखय् म्वायेमदु । छन्हु व ब्यलि याना याउँक द्यंम्ह लिपा व गुबलें दना मवल ।

स्वप्न सुन्दरी

पन्ती झिंनिदँया मेला। पासानाप व नं त्रिवेणी म्वः ल्हूवन। प्याःगु प्याक्सा हिना म्वःल्हुया थाहाँ वःम्ह छम्ह मिसा वयागु मन मस्तिष्कय् प्यपुन। घौपलखं हे वया मिखा ल्हाब्साया जः ह्वला बिलिन जुल। त्रिवेणी घाटया मनूतय् दथुइ वयागु मिखा चाकलि पांपां म्हितल। तर वं व मिसायात ध्वदुके मफु।

उकुन्हु यःमरि पुन्हिया कन्हय्कुन्हु मतिना पारु। आकाझाकाय् वया हानं व मिसा लुमना वल। ल्वःमंकेत स्वल। झन धित्तुधिना न्त्यःने भ्वात्याहाँ दंवल। बहनी मिखा तिसिवं व मिसा केलेहें मिखा कना, मुसुहुं न्हिला वयात घय्पू वल। व थाऱ्हा न्हुल। मिखा कना स्वल। थिंलाया मिलाया जः। वयागु म्ह छम्हं जाहाँ थिना कयाच्वन।

पलायन

वं म्ये हालेसः । प्याखं हुलिगु नं तसकं हे बांलाः । म्ये हालाः, प्याखं हुला वं तःगू हे सिरपाः त्याकातःगु दु । चित्र प्रतियोगिताय् नं वं आपाः याना न्हाप सिरपाः ल्हाती लाकीगु । उकिं वं थःत सर्वज्ञाता भाःपिया च्वनीगु । मसः मस्यू धाइगु वया न्यने मयः । ससुद्यः थःगु अधिनय् धकाः फुँइ यानाजुइगु ।

वि.सं. २०७२ सालय् नेपाःया तःभुखाचं वयागु धरहरा गयेगु आकांक्षा धराशायी यानाबिल । सगरमाथाया ख्वाउँ फसं ज्वर वया लासाय् च्वनेमाल । नेपाःया संजीवनी बुटी वयात विष जुयाबिल । बुद्धया उपदेश नं वं फय्‌गं तायेकल । वयागु घमण्ड कोशीं (खुसीं) चुइकेयंकल । लाश जुइ मफुगु वयागु शरीर आखःग्वः हे म्हमस्यूम्ह माझीया पञ्जाय् लात । वर्खाया चलखं वयात विदेशय् छ्वावाये यंकल ।

अजि

वयागु ज्याःजंक्व सिधःगु दच्छि हे मयात । तर वया शुद्धि मतंनी । मिखा त्ययेलाः । न्हाय्पनं तासू मलाः मजूनि । कःनि क्वाराक्वारा न्ह्ययेफुगु निपु प्यपु वां धाःसा धर्म त्वःताहल । छ्वाःगु न्ह्यये मज्यूसां नायुगुलिं प्वाः थनाच्वन । सिमसिम राजाया पालेयागु खँ न्यंके दतकि वया दिन वं हे मचाः ।

थः निसन्तान जूसां त्वाःबाः सकसिनं अजि धायेकाच्वन । ज्या याइम्ह चाकर छम्ह वया लिधंसा । चांन्हिं थःत सुसाःकुसाः यानाच्वंम्ह व हे चाकरं अजिया धुकू सुचुका यंकल । अले अजिया बुद्धि तन । मिखां मिखा तिफ्याये मफुत । खुसिं जुल । थःत थम्हं म्हमसिल ।

नारां शिव ! अजिया अन्तिम अवस्थाय् गंगाजल छफुति म्हुतुइ तयाबीपिं सुं हे मदु ।

जिगु च्वसा न्ह्यात

जि छुं च्वयेत कापि कलम न्ह्यःने तया। क्वथाय् मेचय् फेतुनाच्वना। मनय् विषय मलुया मिखा तिसिना बिचाः यानाच्वना। आनाहाँ न्ह्यः वल। न्ह्यःने छेँय् च्वंम्ह मिजंमचाया हाःसलं जिगु न्ह्यः स्वब्यात।

'बानं न्ह्याबलें जितः ब्याह्रा मयाः धयादी। जापानय् बच्छि मनूतय्सं ब्याह्रा मयासे याकःमि जीवन हनाच्वन हँ। उकिं ला इमिगु देश विकास जूगु।'

'काय्यात ब्याह्रा याना भौ छेँय् दुकायेगु इच्छा यानाच्वंम्ह छिमि मां छंत खँ न्यंके मफया अथें सिनावन। दक्वसिनं छं थें बिचाः याःसा ला संसारय् मनू हे शून्य जुइका।' बौ काय् निम्हेसिगु हाःसः दी। अले जिगु च्वसा न्ह्याइ। च्वसा न्ह्याकेगु विषयवस्तु लूगुलिं जि तसकं लय्ताया।

कायूयात बाऱ्हाः पिकागु दिन

कोरोना ल्वचं विद्यार्थीत् स्कूल वनेम्वाःगु दच्छिं मयायेधुंकल । अनलाइन क्लाश जुइ । परीक्षा सिधइ ।

स्कूलय् वने म्वाःगुलिं वया काय् न्हिच्छिं क्वथाय् च्वनी । टि.भि., ल्यापटप, आइपाय्ड, मोबाइल चाकःलिं तया बाःऱ्हाः कासा दयेकी । भिडियो कल याइ । बाऱ्हाः पासा दयेकी । इपिंनाप गफ याइ । ख्याः याइ । छैँ हे थ्वक्क न्हिली । जा नया क्वथाय् वनीम्ह काय् न्हिच्छिं बाःऱ्हाः च्वनाच्वनी ।

थौं वया काय्या स्कूल चाइगु दिन । उकिं वया मांया जन्मन्हि, वया वने मलाः । काय्यात बाःऱ्हाः पिकायेमाःगुलिं वया लिमलाः । न्हूगु युनिफर्म, लाकां, न्हूगु ब्याग ज्वंका काय्यात क्वथां पित हल । थम्हं हे काय्यागु ल्हाः ज्वना स्कूलया बसय् फेतुका थकल ।

मचा बाज्याया घोषणा

जजमानी ज्याय् वनीम्ह बाज्या छय्यात थःनाप ल्युल्यु ब्वना यंकीगु। जजमानपिसं वयात मचाम्ह बाज्या धाइगु। वयागु नां उद्धव खः। तर वयात सुकसिनं मचाम्ह बाज्या धाइगु। लिपा वयागु नां मचा बाज्या हे जुल।

न्हापायापिं मचातय्सं म्हिता वाल्यावस्था बिकी। थौंकन्हय्यापिं मचात भासं स्यूसांनिसें मानव जीवनय् दकले न्ह्यइपुगु अमूल्यगु वाल्यावस्था मोबाइलय् अनेक कासा (गेम) म्हिता बिकेगु यानाच्वन। थुकिं याना न्हापाया पाँय् ह्वायेगु, घःचा तुलेगु, गुच्चा कयेकेगु आदि मिजंमस्तय् व घ्वाईंकासा, चागः म्हितेगु, कतांमरि म्हितेगु, भ्वय्कासा, तेलकासा, सुलाकासा आदि मिसा कासा लोप जुइगु अवस्था जुइधुंकल। थजाःगु कासा संरक्षण यायेत मचा बाज्यां धेंधेंबल्लाया ग्वसाः ग्वया थीथी कासायात ब्वति कायेका सिरपाः बीगु घोषणा यात।

कलियुगयाम्ह अभिमन्यु

मांयागु गर्भय् च्वना अभिमन्युं थः पाजु कृष्ण पाखें चक्रब्यूह दुहाँ वनेगु लँया ज्ञान प्राप्त यात । गर्भवतीम्ह सुभद्राया न्ह्यः वःगुलिं गर्भय् च्वंम्ह अभिमन्युं चक्रब्यूहनं पिहाँ वयेगु ज्ञान मताल । उकिं महाभारत पुराणय् अभिमन्यु चक्रब्यूह दुने लानाः ज्यान वन ।

माओवादी द्वन्दकालय् अपहरितम्ह व पार्टीया चाकु माकु लोभया खँ न्यनाः जंगलय् सेनाया तालिम काल । बन्दुक ल्हाःतय् दुम्ह व हत्या, हिंसा या लँय् न्ह्यज्यात । अल्याख नेपाःमिपिनिगु ज्यान काल । पार्टीया ध्याचलं व पिहाँ वयेमफुत । छन्हु नेपाली सेनाया गोलिं लाना वयागु ज्यान वन । उकिं व कलियुगयाम्ह अभिमन्यू खः ।

सत्ययुगयाम्ह अभिमन्यु धर्मयुद्धय् सहादत प्राप्तम्ह । तर व पाप कर्मया युद्धय् ज्यानं वंम्ह खः । वयागु छुं अस्तित्व मल्यं ।

सुरदास

त्वा:बा:, चुक, ननी वया बाल्यावस्थाया ख्य: मचात गुच्चा कयेकेगु, पाँय् ह्वायेगु, घ:चा: तुलेगु आदि कासाय् न्ह्यइपुक ब्वति का:वइपिं मचात वया पासापिं ।

विद्यालय, महाविद्यालयया ज्ञानं भय्ब्यूगु भण्डारं वं थ:गु युवावस्थाया मन मस्तिष्कय् अनेक कथंया ज्ञान मुनाकाल । व आधुनिक प्रविधिया ज्ञानयुक्तम्ह छम्ह विद्वान । तर विडम्बना आकाभ्काकाय् वयागु जल्ल थीगु जीवनय् हाकुम्ह धाप्लांख्या: नं लँ पनाबिल ।

थ:गु जीवनय् तुयुगु ज: मखंसा व निराश मजू । नुग: क्वमतू । संघर्ष याना न्ह्यज्यायेगु हे जीवनया अर्थ ख: धका: वं बांलाक थू । उकिं व मख्व:, महा:, सुयातं द्वपं मब्यु । थ:गु जीवनया ख्युंगु ज:यात हे थम्हं हितैषी मित्र नालाकाल । थ:गु अन्तर्मनं ख्युंगु थासय् नं तुयुगु ज: खंकल । समाज. वयात वर्तमानया सुरदास नां बिल ।

द्यांच्वय् च्वना न्या बच्छि कायेदुम्ह

वया मांया काय्मचा मदु । म्ह्याय्पिं निम्ह जक । वया तःधिम्ह म्ह्याय्यात गंल्वचं कल । अले व भाःतया छेँय् च्वने मफया थःछेँय् थातं च्वंवल । जागिर दुम्ह चीधिम्ह म्ह्याय्म्हं बुरिम्ह मां व ल्वगिम्ह ततायात सुसाःकुसाः याना बिचाः यानातल । दोलाजी (घरज्वाँइ) जुया च्वने न्ह्याःम्ह जिचाभाजु थः कलाःया स्वतन्त्रताय् विरोध मयाः ।

म्ह्याय्पिं निम्ह दयेका लजगाः यायेत विदेशय् वंम्ह वया बौ लिहाँ मवः । मांम्ह याकःचां हे म्ह्याय्पिन्त आखः ब्वंकाः तुतिं चुइकाबिल । काय्मचा मदुसां वया मां म्ह्याय्पिनिगु ख्वाः स्वया म्वानाच्वन ।

ताताम्ह आकाझाकाय् सित । अले चीधिम्ह म्ह्याय्म्ह थःछेँ छखां बालं बिया मांम्हेसित थःगु छेँय् लहिहल । बुरिम्ह ससःमां लहिहःम्ह जिचाभाजुया द्यांच्वय् च्वनाः न्या बच्छि कायेदत ।

ट्याक्सी ड्राइभर

व मांबौया याकः काय् । मचां निसें तसकं हारां । थः ज्वःलिंज्वःपिं पासापिंत पातापुतु दायाः ख्वयेका तइम्ह व मचा गुण्डा । पासापिंके वया यःगु छुं सामान खनकि लाका काइम्ह व लुटाहा द्वहं । काय्म्हेसित सुनानं छुं धाये ज्यूगु मखु बौम्हं ध्यबां म्हुतुप्वाः तिकीगु ।

व मचा मखुत । ल्याय्म्ह जुयाः नं बांमलाःगु बानी त्वतेमफु । लँसिथय् च्वनाः मिसापिं लँजुवाःतय्त लाःलाःथें धया हायेका सन्याकाः इलंनिसें सुलिमय् वनाः सुलिंमैंचा नाप ई बिकीम्ह जुल । थःपिसं कःघाये मफुम्ह काय्यात ब्याहा यानाबिल । मचाया बौ जुल । परिवार दत ।

पासापिं डाक्टर, इञ्जिनियर, प्रोफेसर, अधिवक्ता जूगु खनी । थः इलय् आखः मब्वंसे बौयागु धनय् मोज यानाच्वनाः थःगु परिवार लहियेत साहुयागु ट्याक्सीया ड्राइभर जुया च्वनेमाल ।

ने.सं. ११४१ तछलाथ्व चौथी

थ्वःगु सः

वया बौ ल्यासे कलाः ज्वनाः थःगु छेँ त्वःतावन । भाःत पिहाँ वंसांनिसें लासाय् प्यपुनाच्वंम्ह मांयात सुसाःकुसाः यायां वाः हे मचायेक वयागु इहिपा यायेगु ई बीत । थःछेँय् बुरीकन्या जुयाच्वंम्ह वया थःछेँया सम्पत्ति सुयातं हे इनाबीम्वाः । मांबौया व याकः म्ह्याय् ।

वया बौ मन्त धकाः विदेशं खबर वइ । दच्छि हे मदुनिबले विधवाम्ह वया मां शबवाहनय् लाइ । "यःमां ! जितः नं का वा" धकाः व तुति चुलाः छाति दायाः ह्वाँय्ह्वाँय् ख्वइ । बिचाः वयाच्वंपि सकसियां मिखा प्याइ । गुम्हं ला हिहिलना ख्वयाहइ । भुयुचा खिचां गरखेसें सलं उयाच्वनी । लकस भिंभ्ःामभ्ःां दं ।

"ख्वयेमते नानी, जि वयेधुन ।" क्वथाय् थ्वःगु सलं सकलें छग्वारा जुल । मदुम्ह मां म्हयाः ख्वयाच्वंम्ह म्ह्याय्म्ह चिरिमांम्हेसिगु थ्वःगु सलं वाताहाँ जुल ।

थःम्हं म्हूगु गाः

धुकू मिखाचिया भाःत मांयागु दुरु त्वनाः लुमधना खिचायागु पुलिक्वँय् चुचुप्याःवल । सा स्याना धुँ प्वसे याइगु देशय् म्वद्वं मखंम्ह जाकिद्वं खंकल । वाउँगु भ्वंकले न्हिं स्वकः ल्याःखाइ ।

थःत इन्द्र भाःपिया उर्वशीयात थःगु जीवनय् दुथ्याकी । सुरा व सुन्दरी वं थःगु छेँ ल्वःमंकी ।

म्ह्याय् छम्ह सिरपाः बियाः स्वर्गलोकयाम्ह अप्सरा वयागु वाउँगु भ्वंकलें जाःगु सुटकेश घय्पुना वयात म्वाय् चुइका थकल । याकःचा क्वथाय् च्वना व यक्व ख्वल । हाःनाः मदुगु देशय् वयात ह्ययेक वःपिं सुं हे दुगु मखु ।

ल्हाः निपाः हुसुलु प्वाः फुसुलु याना वं थःगु छेँय् लिहाँ वल । वयागु खाताय् अपरिचित मनू द्यनाच्वनी । थःगु क्वथाय् च्यानाच्वंगु हजार वाटयागु ट्यूबलाइटया जलं वयात भष्म यानाबी । थम्हं म्हूगु गालय् व थः हे कुतुं वंका च्वनेमाल ।

गामा:

वयागु जन्म गामय् जुल। गामय् च्वंपिं मांबौपिसं ब्वलंकल। मचासु हे मतंनीम्ह काय्यात ब्याहा यानाबिल। 'ना कुबि ब्वह स्या:, ज्याला बी नुग: स्या:पिं' परिवारय् भौम्ह ध्यबा पुलेम्वा:म्ह सितिकं ला:म्ह भ्वातिं।

काय्म्हसिया गामय् च्वना बुँज्या यायेम्हा:। अले गामानी कला: ज्वना शहरय् वइ। मनू शहरय् वल। तर गांयागु संस्कार थ:नापं प्यपुंका हल। थ:गु तुती दत्तले लाकां धाक्व वइ धयागु मनोवृत्तिं गामानी कला:यात ल्याखय् मतइम्ह जुल। आलि, स्वपु मव:, थ: मचाखाचा हे सुथां लाक कताये मफु आदि त्वह: तया शहरय् च्वंम्ह मेम्ह मिसा ब्याहा याइ।

शहरय् च्वंम्ह मिसा निला प्यलां हे गामा भा:तयागु प्रवृत्ति थुइकल। अले नसेंमनसें दयेकूगु छता निता लुँयागु तिसा व ला मुने हि मुने थें याना मुंकात:गु दक्व ध्यबा प्व:चिना शहरयाम्ह कला: गामायात फ्वगिं याना बिस्युंवन।

ब्रम्हु बाज्याया लिसः

महाभारत पुराणय् हस्तिनापुर राज्यया कांम्ह जुजु धृतराष्ट्र व वया कलाः रानी मिखाय् पत्ति चिनातःम्ह गान्धारीया पाखें सच्छिम्ह काय् दुगु प्रसंगं जिगु न्ह्यपुइ न्ह्याबलें हे घ्वात्तुघ्वाना च्वनीगु। 'छम्ह मिसाया क्वखं उलिमछि मचात बुइकेफइ ला ?'

जिमि बायागु जन्मन्हिया रुद्री यायेत बिज्याःम्ह ब्रम्हुबाज्याया सः तायेवं जि बाज्यालिसे बइगलय् थ्यंकः वना। बाज्यायात जिं व हे थःगु न्ह्यसः छुना।

"इपिं पौराणिक कालयापिं वर्तमानया ब्वाइलर ग्वंगःत खः। पुराणय् इमित कौरव नां बियातल उकिं ला कुरुक्षेत्रया युद्धय् दुर्योधन व दुशासन निम्ह बल्लाःपिं ग्वंगः सहित सच्छिम्हेसिगु हत्या जुल।" रुद्री यायेत मन्दः च्वयाच्वंम्ह बाज्यां न्हिलाः लिसः बियाबिज्यात। बाज्यायागु लिसः जितः नं पाय्छि हे ताल।

धुकुमां

व कृष्ण भगवानया परमभक्त । वयागु भ्रोला छपातय् बालगोपालजीया मूर्ति छगू न्ह्याबलें घानातःगु दइ । ज्यःनाः बेलि याइबले जक मखु न्ह्यागु हे नयेत न्हापां बालगोपालजीयात चीकाः कृष्णार्पण धकाः नइगु । बालगोपालयात मछासे लः हे म्हुतुइ तइम्ह मखु ।

वयागु पुजा क्वथाय् प्राण प्रतिष्ठा यानातःपिं शिला व धातुयागु द्यःयागु मूर्ति छगू हे तयातःगु मदु । प्रातकर्म सिधलकि थःगु भ्रोलाय् च्वंम्ह बालगोपालजी यंकाः पुजाक्वथाय् विराजमान याकी । अले थः यत्तले पुजा आराधना यानाच्वनी । सन्ध्याई जुलकि जःलाखःलापिं सकसिनं तायेक शंख पुया आरती याइ ।

छन्हु व सदांथें नित्यपुजा यानाच्वंगु इलय् आकाभ्राकाय् कृष्ण भगवानं दर्शन बी । द्यःयागु तेजं वं मिखा हे कने फइमखु । अनहे तुं वेहोश जुया भ्वसू वनी । घौछिति लिपा वया होश वइ । मिखा कना चाकमाकलं मिखा ब्वइ । अन ला भगवान बिज्याःगु हे मखु । व भ्रसंग वनी । वला वयागु धुकुमां जक जुयाच्वन ।

ई

भोजपुर जिल्लाया दुर्गम गामय् इमिगु स्वतजाःगु छें । मां, बौ, काय् छम्ह व म्ह्याय् छम्ह याना इपिं प्यम्ह माचाया सुखी परिवार । बौम्हेसिया थःगु हे छेँक्वय् किराना पसः । काय्म्ह सदरमुकामय् कापः पसःया ज्यामि । म्ह्याय् गामय् हे च्वंगु स्कूलय् गुंगू कक्षाया छात्रा । मांम्ह याकःचां छेँज्या कत्तानाच्वन ।

राक्षसी प्रवृत्तिया द्वन्द कालया ई । छन्हु ज्या वंम्ह काय् बहनी छेँय् लिमथ्यं । न्यनेकने यात लुइके मफु । अपहरण जूम्ह काय् त्याग यायेत परिवार बाध्य । स्कूलं लिहाँवःम्ह म्ह्याय्यात सामूहिक बलात्कार यानाबिल । थःपिनिगु न्ह्यःने म्ह्याय्यात बलात्कार याःगु खना नं मांबौ लाचार । बौम्हं खिनेत कुतः यात । मांम्ह ग्वहालि ग्वहालि धकाः लाय्लाय्बुया ख्वल । हाल । धर्म यातलें पापं पुनिगु भयं गामय् च्वंपिं ग्वहालि यायेत न्ह्यज्याये छाःगु मखु । कलाः व म्ह्याय्या न्ह्यःने बौम्हेसिगु छ्यं चनंक्क पालाबिल । म्ह्याय्म्ह बेहोश जुया भ्वसूवन । व अनं दना हे मवल । याकःमि जूम्ह मांम्हेसिया शुद्धि तन । इलं वयात उँइ याना बिल ।

लुकुमाद्यः

वं अय्लाः त्वंगु सुनानं हे मस्यू । ला, ख्यैँय्, न्या अमय् नं भ्याः हे मनया धाइगु । व मनू धात्थें शाकाहारी । दुरु, घ्यः, धौ थःत यःगु नसा धाइगु ।

थःथिति, पासाभाइ सुयागुं छैँय् भ्वय् सःतल कि ला भ्याः मनःम्ह धकाः वयात बिस्कं शाकाहारी भोजन तयार यानातइगु । बुढाबुढीपिसं वयात शाकाहारीम्ह जुया ला ल्वापु, ख्यापु याये मज्यूगु, धकाः च्वछाया धाइगु । अथे धाःगु न्यना व मुसुमुसु न्हिलाच्वनीगु ।

छन्हु व छें पिहाँवंम्ह लिबाक तक छैँय् दुहाँ मवः । परिवारं माल । सिंसिं धायेकाः लँय् यःयःथें हालाः वःगुलिं वयात पुलिसं ज्वना जेलय् कुनाब्यूगु जुयाच्वन ।

कन्हय्कुन्हु वयात जेलय् कुनातःगु खँ त्वालय् बय्बय् जुल ।

लिपा त्वाःबाः सकसिनं वयात म्हसीकल । शाकाहारी जुयाच्वंम्ह व मनू ला लुँबुँ वहबुँ किकाः मांसाहारी भोजन भक्ष याइम्ह कलियुगया लुकुमाद्यः जुयाच्वन ।

छगू बिस्कंगु भाय्

नेपालभाषा दमनया इलय् बूम्ह व काय् । जागिरदार बौम्हं वयात खस (नेपाली) भासं खँ ल्हायेगु स्यनातल । स्कूलय्, कलेज, अफिस दक्व थासं खस भासं खँ ल्हायेगु, च्वयेमाःगु ई । लिपा वं थः मचातय्त नं खसभासं खँ ल्हायेगु स्यनातल । छेँय् मां, बौ, कलाः सकलेंनाप खस भासं हे खँ ल्हाइगु ।

लिपा थःगु मांभाय् त्वःते मज्यू धयागु मनस्थितिं नेपालभाषां नं मचातनाप खँ ल्हायेगु यात । खसभासं खँ ल्हानाच्वंपिं मचातय्सं नेपालभाषां खँ ल्हाइबले इमिस छगू न्हूगु बिस्कं भाय् ल्हाइगु जुल ।

इमिसं बहनी जुल धायेत ख्युंसे भयो धाइगु । अथे हे फुंगातलय् ताःचा दु धायेत फुंगा तलमा ताःचा दु धाइगु । चकटी लासाय् फेतुनादिसँ धायेत लासामा फेत्नुस धाइगु । इमित फेतु धालकि नाइं म दन्छु धाइगु ।

मचातय्त अथे भाय् स्यंकाः खँ ल्हाइगु न्यनाः इपिं न्हिलाः च्वनीगु । थजाःगु भाय् नं भविष्यय् छगू बिस्कं भाय्या रूपय् विकास मजुइ धायेमफु ।

छेलिंनिसें बइग:तक

जिमिगु छेँय् नख:चख:, ज्याखँ, भ्वय् जुल कि वया बाज्यां तीनयागु बाकसय् तया म्येयागु ला त:वइगु। वयात जिमिगु छेलीं तलय् थकाइमखु। काकीपिं क्वहाँ वना ला तलय् कयाहइगु। वया बाज्या मन्त।

वया बौ छेलीं थहाँ वइ। मातनय् फेतुइ। थम्हं चिया त्वंगु गिलास थम्हं हे सिला: भ्या:फलय् भ्व:पुइका थकी। वया बौम्हं लापस: मत:। व सरकारी अफिसया कर्मचारी। वं थ: मचातय्‌त आख: ब्वंकेमा: धका: स्यू।

जि ब्वनाच्वनागु अंग्रेजी बोर्डिङ्ग स्कूलय् वया बौ नं वयात भर्ना यायेहल। जिपिं निम्हं छगू हे कक्षाय् ब्वनापिं। वया बाज्याया पालंनिसें म्हस्यूम्ह जुया: जिपिं निम्हं मिलय् जुया कलेजय् नं नापं हे ब्वना।

जिपिं आ: मचा मखुत। जिमि थ:थ:गु परिवार दयेधुंकल। जिगु छेँय् वा वयागु छेँय् ज्याखँ जुल कि वया तिरिमय्‌जु व जिम्ह तिरिमय्‌जु मिलय् जुया: साक्क भिंक्क ज्वरय् याइ। बइगलय् निगू परिवार मुना न्ह्यइपुक नयेगु जुइ।

गंगु गुलाब स्वांमा

चिनीया काकीया कःसि पःखालय् च्वंगु गमलाय् ह्वयेकातःगु गुलाबस्वां नं जःखः च्वंपिनि मिखा वंकाच्वनीगु। कलेजी नःगु ह्याउँगु गुलाबस्वां ह्वइबले कःसि हे झःझः धाः। स्वां ह्वःगु खंपिं सकसित आकर्षित याइगु। थम्हं पिनागु गुलाब स्वांमा ब्वलंगुलिं चिनिया काकीया मनय् नं स्वां ह्वः। न्ह्याबलें स्वां ह्वइगु स्वांमा चिनिया काकीया मचाबुइ ब्याःथें गुलाब स्वांमां नं स्वां ह्वयेगाकल। काकीया मनय् अनेक शंकां बाय् काल।

गबले भ्याातु, गबलें क्यातुम्ह काकीया तःम्ह मचात बुल। तर झिगः कयां गुंगः फुसुलु थें जक जुल। दकले लिपा बूम्ह काय् छम्ह ल्यंका काकी थःगु भ्वाथःगु शरीर त्वःतावन। वयागु शरीर भष्म जुल। गंगु गुलाब स्वांमा ल्यनाच्वन।

गंगु गुलाब स्वांमाय् काय्म्हं चा क्वानाः न्हिन्हिं लः बीगु यात। गंगु गुलाब स्वांमा हानं चुलि जाल। लाबलां हे न्हापा थें स्वां ह्वल। गमलाय् ह्वयाच्वंगु ह्याउँगु गुलाब स्वानय् काय्म्ह थः मां समा यानाः मुसुहुं न्हिलाच्वंगु खंकल।

द्यःखुँ

व अनपढ, 'नये त्वने भुतुली, द्यने सुकुलीम्ह' । इलम छुं मयासे 'लतंफतं कयूता तं' याना जुइम्ह । पृथ्वीया भार अन्नया कालम्ह मनू । लँजुवाःतयूगु पाकेटं सःबसः स्वाहायके दत कि वया ख्वल्चा भ्वःपुइक वने खं ।

ग्वाखंचा प्वालय् नी स्वनातःम्ह ल्वहंयाम्ह भिंद्यः लेहैं थना मिल । द्वःबद्वः दां फये दुबले वयात व हे ज्यां सात्तुसाल । निगू स्वंगू ल्वहंयागु द्यः मी दुबले वया मेगु इलम याये म्वाःल । नवाये मफुपिं, पलाः न्ह्याके मसःपिं ल्वहंयापिं द्यःतयूत विदेशय् छ्वयेगु ज्या यात वं पायूछि तायेकल । नेपाःमिपिंसं निर्का प्यकां दां छ्वाइ । विदेशय् द्यः ब्वया द्वलंद्वः डलर अर्पण याइ । उकिं व थःगु ज्यां लुधंकाच्वन ।

छन्हु वया स्वनिगःया नां जाःम्ह, तःधिकम्ह कलापूर्णगु द्यःया मूर्तिइ मिखा वन । मूर्तिइ ल्हाः तयेगु कुतलय् आकाभ्काकाय् पुलिसत निम्ह वया वयागु ल्हातय् नँयागु न्यवः न्ह्याकाबिल । मू हायेका तयेधुंकूम्ह दुगुचा याना वयात पुलिसतयूसं लुया यंकल ।

जिगु मनय् क्यूगु खँ

जिमिगु छेँ न्ह्यःने च्वंगु छें याना जिमिगु छेँय् ख्युंसे च्वं । तुयुगु रंग पानातःगु व छेँ स्वतजा जक जूसां जिमिगु छेँ स्वयाः तःजाः । व छेँ नारांहिति राजदरवारय् जागिरम्ह वडाकाजीं दयेकूगु धाइ । वि.सं. २०७२ सालया नेपाःया तःभुखाचं नं व छेँ मदु । तर च्वं निसें क्वथ्यंक चिरि बाल । छेँ दुने थाय्थासय् अंगः दुनावल । इञ्जिनीयरं व छेँय् मनू च्वने मजिल धाल । अले थः पुर्खाया छेँ त्वःता व छेँया मनूत उखेंथुखें बासं च्वंवन । जिपिं थःगु भ्वाथःगु छेँयात न्हूधाः यानाः थःगु हे छेँय् च्वना ।

तुयुगु छेँ, तःखा छेँ, वडाकाजीया छेँ धकाः नां जाःगु व छेँय् मनू सुं हे च्वंमदु । क्वथाय् च्वना जि व छेँय् स्वयाच्वने । बइगलय् भौचातय्गु राज । अंगः चिरिबाःगु थासं चखुंचा छज्वः दुहाँ पिहाँ जुइगु खनी । सुपः घाँय् छपु छपु वांन्याना ह्वतं यंकी । लाबला लिपा व ह्वतं नकतिनि पपु चुलि जाःपिं चखुंचात निम्ह खनेदइ ।

चखुंतय् न्हिन्हिया चर्तिकलां जिगु मनय् भी च्वनेत सुविधा सम्पन्नगु बंगला आवश्यक मजू धयाथें ताल ।

समाज सेवी

व बाल विधवा, मुखू ब्यने मलानिबले भ्वाः जूगु छफ्वः स्वां। शुभकार्य याइबले व न्ह्यःने वयेत प्रतिवन्धित। दाजु तताजुया परिवार वया थःछेँ खलः। व छम्ह तिरस्कृतम्ह म्ह्याय्मचा।

क्यब जायेक सुवासयुक्त स्वां ह्वइगु वसन्त ऋतुइ व गंगु स्वांमाय् नं स्वां ह्वःगु खनी।

न्हि स्वाल्यां लाः प्यालां वःम्ह काजी साहेबयात सुसाःकुसाः याना थःगु भाग्य थःम्हं दयेकेगु क्वःछी। थः स्वयाः थंपिन्त छय्‌पिं नाली। काजी साहेबया छेँय् वना वं गाडी न्ह्याके सयेकी। ल्यापटप, आइपाएड, मोबाइल आदिइ थःगु पतिंचा प्याखं हुइके सयेकल। समाज सेवां वयात सगरमाथा हे गयेकाबिल।

निदँ प्यदँ लिपा काजी साहेबं वयात हानं विधवा याना थकल। तर व न्हापा थें तिरस्कृत जुया च्वनेमाःम्ह मखुत। उच्च खानदान परिवारया हामा। मचाः मगाःपिन्ति ग्वहालि याइम्ह व छम्ह समाजसेवी।

स्वार्थी

काय् छम्ह, म्ह्याय् छम्ह व थःपिं निम्ह त्यपू याना इपिं प्यम्ह माचाया परिवार। भाःतम्ह थःगु क्वथाय् धम्प न्याना ग्वम्पचा फ्वसा वःम्ह मिसा थ्यने हल। अले व काय् म्ह्याय् ज्वना भाःतया छेँनं पिहाँवल।

दाजुया कलाः (तताजु) दुगु थःछेँय् इहिपा धुंकूम्ह म्ह्याय्मचा मचात ज्वना थातं च्वंवसेंलि मांम्ह व दाजुम्ह निम्हं दुवातय् लाइ। वःम्ह मछि परिवारयात याकःचिगु कमाइं लही फइ मखु धकाः तताजुम्हं कचकच याइगु। 'इहिपा धुन कि म्ह्याय्मचाया थः बूगु छेँय् च्वने मथ्याः ला ?' धकाः म्ह्याय्मचां थः मांयात चुक्लि याइगु।

चान्हिं तताजुम्हेसिगु खँ न्यने मफया व थःछेँनं पिहाँ वइ। कर्पिनिगु छेँय् जाथुज्या याना काय्म्ह्याय् ब्वलंकी।

राजनीतिइ लगे जूम्ह काय् झण्डावाल मोटरय् च्वनावःगु, पासाम्ह नाप पसः वःम्ह मल्जुम्हं खनी। अले लँय् दना व मोटरय् च्वना वःम्ह जिमि भिंचा धकाः मल्जुम्हं पासायात म्हसीका बी।

सम्पत्ति

वया मचा मदु । मचा दइ हे मखु । व रजश्वला हे मजूम्ह । नां जकयाम्ह मिसा । रूपरंगं व छम्ह मिसा । तर व पूवंम्ह मिसा मखु । उकिं सम्पत्तिवालम्ह, भाःतं वयात बंगला, गाडी, सम्पत्ति प्वःचिना नोकरचाकरं सेवा याकेबिया थः ल्यासेम्ह कलाः ज्वना तापाक्क च्वंवन ।

वया छु नये ? छु पुने, गन च्वने धायेम्वाः । साःगु भिंगुलिं प्वाः जायेके दु । म्ह हे यात्तुक लुँयागु तिसां तीदु । न्हून्हूगु वसः पुनेदु । सिन्का छपु हे वया ल्त्वनेम्वाः । नोकरचाकरं सेवा याकाः ल्हाः प्वःचिना च्वनेदु । वयागु सम्पत्तिं समाजं वयात इज्जत बियातल ।

भाःतम्हं ल्यासे कलाः ज्वना पिहाँवन । तर वया न्त्यइपुक चा बिके दु । वयागु सम्पत्ति सकसिगुं म्हुतुप्वाः तिकातल । थः भाःत हे वया थःम्ह मजू । तर थःगु सम्पत्तिं हे थःथिति पासाभाइ यक्व दयेकल ।

इलय्ब्यलय् सकसितं ब्वना भ्वय् न्यायेकी । भाःतम्ह लिथु कलाः ज्वना पाहाँ जुयावइ । तर वया भाःत व लिथु खना भतिचा हे तं मवः ।

बहाः भ्रः भ्रः धाः, लाय्कू भःभः धाः

इहिपा याना तःदँलिपा काय् बुल । थःपिसं नसेंमनसें निगःप्यंगः मुंकातःगु ध्ययबा खर्च याना जःलाखःला त्वाःबाहायापिन्त ब्वना लसता भ्वय् न्यायेकल । मचा तःधिकः जुल । थःपिंके दुगु छता बता बसःजाः मिया काय्यात कय्ता बिया भ्वय् यात ।

थःगु म्हय् न्ह्याबलें प्यपुनाच्वनीगु तुकि, लुँसिखः, लुँचुरा, हिनाअंगू दक्व मिया काय्यात ब्याहा यानाबिल । थःगु दक्वं तिसा फुकेमाःसां, भौ दुकाये दुगुलिं माजुम्ह तसकं लय्ताः । खाःयागु चुरा व गथांमुगःया नयागु अंगू न्ह्याना नं लुधनाच्वन ।

भौयात तुती पुथं कइ धकाः तुफिं बँ पुनाः सिजःतांहाफं लः हायेका, सुकुन्दा च्याकाः, लँ क्यना, ताःचा ज्वंकाः भौयात लसकुस यात ।

भौ ब्याहा याना दँबदँ हे मदुनी । काय्यागु क्वथाय् हाकलं गल । वृद्धावस्थाय् माजुम्ह छेँज्या यायेमाल । भौम्ह ज्वाँय्ज्वाँय् तिसां तिया भ्रःभ्रः धायेकाः पिहाँवनी । माजुम्ह भौ पिहाँ वंगु स्वयाच्वनी । अले वयागु म्हुतुं छुं हे धाये फइमखु । तर 'बहाः भ्रःभ्रः धाः, लाय्कू भःभः धाः' धकाः मनं वायेकाः नुगः मछिंकी ।

भिंम्ह भमचा

फायातःगु सिलः हे मसंक मूपुलेसःम्ह । सः खर्च याना द्वः लवः कायेसःम्ह । खँ गुवाः त्यः, ज्या छ्वाः नं मत्यःम्ह । फहिल कि ल्हाः पालाः सरा बीमाःसां ख्वाः न्ह्यःने म्हुतुसि स्वयाः वा पिहाँ वयेकाः सकसितं पाय्छि जुइक खँ ल्हायेसःम्ह । न्हापालिपा थः ल्हाः प्वःचिना च्वनी, प्यम्ह मनूया न्ह्यःने लिमलाःपहः याना ज्या याः जुइ । थकालि क्वकालि हनीम्ह मखु । न्ह्याम्हेसित ज्या ब्वयेत लिफः स्वइम्ह मखु । थः न्ह्यागु ज्या जूसां किसि कुबिया ज्या यायेफु । थः मनं मखंगु ज्या जुल कि सँगू छ्पु नं चिकी मखु । याकःचाम्ह भौ धकाः तःमानं भौयात न्ह्यछुइका तल । न्ह्यागु याःसां सह यानाच्वना । लिपा थःगु छ्यनय् न्हूगु नं वाःचाइ मखुनि का । ज्याखँ जुइबले आपाः नापलाना च्वनीपिं वया ककाबाजुया भौपिनि थःथवय् खँ जुइ ।

थः भौयात कर्पिनि न्ह्यःने मभिंकाः खँ ल्हायेगु धयागु न्हाय् ध्यना सर्गः खंके थें खः धकाः माजुम्हं बांलाक स्यू । म्हुतु पिचु नुगः वँचुम्ह माजुम्हं भौयात कर्पिनिगु न्ह्यःने ताइगःसिमा गयेका खँ ल्हाइगु । उकिं वयात सुनानं मभिं धायेमफु । समाजय् हाइहाइ धायेकाः भिंम्ह भमचा धायेकाच्वन ।

कला:

वयात पोलियो ल्वचं कल। उकिं व ह्विलचियरय् च्वना जुइमाः। मिखा छपा नं तिस्यू।

वं बांलाक आखः ब्वने मफु। तर चित्र च्वयेगुली तसकं हे माहिर। स्कूल जीवनकालय् वं चित्र प्रतियोगिताय् तःगू सिरपाः लाकूगु दु।

चित्र च्वयेत वयात मेपिंसं स्यनाः सयेकूगु मखु। थःथम्हं हे सयेकूगु खः। कलम ज्वने ससांनिसें वं ध्वःध्वः सालाः खालिगु पाना जायेकीगु धाइ। चित्रकला वयात दैवीय वरदान धायेमाः। लिपा व ह्वीलचियरय् च्वना हे छपा मिखा व ल्हाः निपाया भरय् बांबांलाःगु चित्र च्वयेगु यात। वं च्वःगु चित्र स्वदेशीतय्सं जक मखु, विदेशीतय्सं नं ययेकल।

वयागु चित्रकलां छम्ह मिसायात आकर्षित यात। सपाङ्गम्ह मिसा अपाङ्गम्ह मिजंनाप यःत्यः इहिपा यात। इमिगु सम्बन्ध शारीरिक मखु। आत्माया मिलन खः।

अन्तर्जातीय मिसा ब्याहा यात धकाः मिजंयात समाजं वहिष्कार यात। तर कलाःया कारणं वयात थःगु देशं जक मखु, अन्तर्राष्ट्रिय जगतं सम्मान यात।

कां खूया चःन्हे पाः

व बागः लाटा। वं खँ ल्हाइगु सुनानं हे मथू। वं भ्याय्चा (फैचा) छम्ह लहिनातःगु दु। व भ्याय्चां धाःसा वयागु भाय् थू। व पशुपंक्षीया भाय् थूम्ह विशेषज्ञ मखु। तर वं थम्हं लहिनातःम्ह भ्याय्चिगु खँ थू। छन्हु व भ्याय्चा आकाभ्काकाय् तन। लिहाँवइ धकाः सुथबःछि पिल। बान्हि जाया नं भ्याय्चा लिहाँ मवः। चुकय्, जःखः त्वालय् माःवन लुया मवः।

भ्याय्चा माःवंम्ह व थःगु त्वाःबाः पुलाः तापाक्क थ्यन। छथाय् बुँइ ज्यापु छम्ह बुँ पालाच्वंगु खनी। वं थःगु भासं ज्यापुयाके, "जिम्ह भ्याय्चा थन वःगु खं ला ?" धकाः न्यनी।

न्हाय्पं दया नं तासू मलाःम्ह ज्यापुं बागः लाटां धाःगु खँ मथू। ज्यापु बुँ पालेगु ज्या त्वःता, "थ्व दक्व जिगु हे बुँ खः।" धकाः जःखः चाःहिला ल्हाः ब्वयेका क्यनी। ज्यापुया ल्हाःभाय् लाटां बांलाक मथू। भ्याय्चा बुँ सिथं सिथं वन धाःगु धकाः च्वनी।

कां खूया चःन्हेपाः धायेथें बागः लाटा छम्ह व मेम्ह ख्वाँय्या सम्वाद खँ ल्हाये मसःम्ह पशुं थुइकल। थः मालिकयागु सः तायेवं भ्याय्चा घंगला सः न्यायेका बागः लाताया न्ह्यःने दंवइ।

त्वाथः गःम्ह मनू

व जन्म जुइ। छत्वाथः नित्वाथः याना न्हापां ल्त्ययया त्वाथः गइ। तायतिति याना भिंन्यात्वाथः गयावनी। नीत्वाथः लिपा न्हापा थें त्वाथः गये अःपु मजुल। कंभाः, फिगः व चागः जकगु त्वाथः गयेमाली। त्वाथः गयेत वयात तसकं थाकुल। छम्हेसिनं वयात ल्हाः ज्वना च्वय् साली। आकाभ्काकाय् च्वय् सालेवं ग्वहालि ब्यूम्हसिगु ल्हाः स्वब्याइ। व त्वाथलं क्वय् थ्यंक कुतुंवइ। व अचेत जुइ। लांलां होश वइमखु। अनेक उपाय याना वयात होशय् हइ। व हानं त्वाथः गयेत न्त्यज्याइ। व न्हापाथें बांलाक त्वाथः गयेमफुत। नित्वाथः ति गल कि स्येंस्यें दम वइगु। तुती मनावइ। खुत्यां कया हे त्वाथः गइ। बल्लं न्हय्नित्वाथःति गइ। व हानं त्वाथलं कुतुं वइ। तःत्वाथलं कुतुं वःम्ह व मनूयात मृत्युशैयाय् थ्यंकाबी। तर वयात काःवःम्ह यमराज आशां द्यायेमाली।

तुतिं चुइ फयेवं व जुरुजारु दनी। हानं त्वाथः गयेत न्त्यज्याइ। त्वाथः फुचायेकेत तःत्वाथः हे ल्यंदनी। अय्नं वं भचा हे अल्सि मचासे त्वाथः गइ। त्वाथः गये फुचायेवं व हानं क्वथ्यंक कुतुं वइतिनि। सदांया लागिं दने मफयेक चत्तावाइ तिनि।

माजुया खँ

व तःधिकःम्ह भौ । वया किजाभतपिं निम्हेसिया ब्याहा मयानी । वया माजु वयात सिमसिम जुजुया पालेया खँ कनी । व माजुया न्ह्यःने फेतुना यःसां मयःसां माजुया खँ न्यनाच्वनी । वया गुबलें खँ न्यँन्यं अन हे न्ह्यः वइ ।

वया माजुया छेँज्या जक यानां मगाः । थाज्या थायेमाः । कुति वायेमाः । थःगु चुक पुलाः वनेमाःगु चुकय् च्वंगु तुंथी लः ल्ह्ययया मि दुइमाः । वया माजुया न्हापा थम्हं दुःख सिया ज्या यायेमाःगु खँ कनेत गुबलें उसि मचाः ।

वया माजु मन्त व थः हे माजु जुइधुंकल । वं नं थः भौयात दुख सिया ज्या यानागु खँ कनी । वया प्याःगु सिँ दुया गलः हे पिहाँ वयेक मि पुया जा बुकेमाः । प्यंगू चुकया छ्धाः जक हिति । व हे हिती लः ल्ह्ययया सिजः त्यप जायेकेमाः । ग्वंगः महानीबले दना वना न्हि बिक हिजा हीमाः । च्यान्हुइ मपाक छेँ छ्खां बँ थिलेमाः । थौंकन्हय् न्हापा थें ल्हाः ज्ययेक हिजा ही म्वायेक वासिङ्ग मेशिन दत । भाराय् हाकः मगयेक जाथुज्या यायेत ग्यासया भुतू दत । जँ स्याक्क स्वाहाने गया लः ल्ह्यये म्वाःल । लः सालीगु मेशिनं लः सालीगु जुल । बजाः धुकू । छेँय् ज्या याये म्वायेक न्ह्यागु न्यायेदु । वं थः भौयात थःगु खँ कनी ।

वयागु कामना

नेवाः परिवारयाम्ह म्त्याय्मचा । नेवाः संस्कारय् ब्वलन । इहिपा धुनेवं पारिवारिक तथा सामाजिक ज्या याना बाज्यः वन । कालयागु म्हुतुइ लाना नं व पिहाँवयेत ताःलात । तर अर्धअपांग अवस्था जुल । तुतिं बांलाक चुइ मफुत । तर बःमलाःगु ल्हातं दिपाः कायेत मस्वः ।

शारीरिक अवस्थाया कारणं वं छेँया लुखाखलुं हाचां मगाःगु नं तःदँ हे दयेधुंकल । अयन्‌ं वं न्यना, ब्वना स्वया संसारया खँ सीकाः थुइकाच्वन । आधुनिक प्रविधि छ्यलेत वया मन मन्त्याः । थःगु हे ल्हाः च्वला आखः च्वयेगु यानाच्वन ।

नयेगु तियेगु वयात छुं हे माःगु मदु । साहित्य श्रृजनायात माःगु हलंज्वलं चूलाकाः बिल कि व तसकं लय्ताया च्वनीगु ।

थःगु क्वथाया खाता वया न्हि बिकेगु हे थाय् । पत्रपत्रिका तथा सफू ब्वनेगु व खालिगु पाना छपाना निपाना जायेकेगु वया न्हिज्या जुल । खासा-पलाखं थम्हं च्वयागु छगू निगू यायां तःगू सफू प्रकाशित यात । थुकिं वया मन लुधं ।

ल्हाः बःमलाः, मिखा त्यमलाः । तर वया ल्हाः प्वःचिना च्वनेगु बानी मदु । थः म्वाना च्वंतले मांभासं च्वयेगु वयागु कामना ।

संयोग

वयागु इहिपा लः हे चलय् मजूम्ह मिजंनाप जुल । मिजंया ध्यबां वयागु जात न्यात । थजात मिजंनाप इहिपा जूपिं वया तताकेहेपिं स्वयाः व तसकं भाग्यमानी । बांबांलाःगु तिसा वसः तीदु । सुविधा सम्पन्न बंगलाय् च्वनेदु । भाःत नाप गाडी च्वना थः न्ह्याथाय् चाःह्यूवने खं । दँय्दसं विदेशय् सफर याःवनेदु । पारिवारिक तथा सामाजिक दृष्टिं इपिं वहिष्कृत । तर संघ संस्थाय् इज्जत, सम्मान याकेदु ।

भाःतम्हसिया खवगु ल्हाःतं आखः च्वयेगु बानी । मचाबलेंनिसें वं न्ह्यागु ज्या नं अप्वः याना खवगु ल्हातं हे याइगु उकिं वयात सकसिनं देख्वः धाइगु ।

मोटर दुर्घटनाय् लानाः वयागु जवगु ल्हाः ध्यनेमाल । व हे दुर्घटनां घाःपाः जूम्ह कलाःम्ह लाबलां हे स्वस्थ्य जुल । ल्हाः छपा मदुम्ह भाःतयात त्वःता अधर्मीम्ह कलाःम्ह मेम्ह मिजं लिनावन । तर विडम्बना लः चलय् मजूम्ह मिजंया कलाः जुइधुंकूम्ह पापीम्ह मिसायात न्हूम्ह भाःतया परिवारं छैँय् दुमकाः । संयोगं भौतिक शरीरय् छगू अंग मदुसां मिजंया जीवनय् छुं हे म्हो मजू । न्हापांनिसें खवगु ल्हाःतं ज्या याइम्ह वयात उलि हे सम्मान याकाः इज्जतं म्वाना च्वनेदु ।

सम्मान

वं च्वसा न्ह्याकाच्वनीगु आपाःसिनं खं। तर वयात सुनानं म्हमस्यू। व छु च्वयाच्वंगु धकाः सुनानं च्यूताः कायेगु मयाः। व थःगु हे तालं च्वइ। भ्वाथःगु कापी पाना जायेकी। च्वसुं जाःगु कापि छगू निगू यायां तःगू खाइ। दक्वं थम्हं च्वयागु कापि बाकसचाय् स्वथनी। बाकसं च्वसु पिकया पुइका स्वइ। सफू पिथनेगु इच्छा जुइ।

नेपालय् उगु इलय् सरकारया नेपालभाषा दमन यायेगु नीति, परिवारया साहित्यप्रति वितृष्णा व थःगु कमजोर आर्थिक अवस्थां छगू हे सफू पिथने मफु। वं थःगु सिर्जना बाकसचाय् स्वथना, थःगु सफू पिथनेगु आकांक्षा मनय् प्वःचिना सिनावन।

देशय् ह्यूपाः वल। थीथी खलः, पुचः, संघ, संस्था नीस्वनाः नेपालभाषा विकास यायेत न्ह्यज्यात। तःगू नांया सम्मान सिरपाः बिया साहित्यकारपिन्त हःपाः बीगु यात। सरकारं

दक्व स्कूलय् नेपालभाषा विषय दुथ्याकेगु निर्णय जुल । शिक्षकपिन्त नेपालभाषा स्यनेत तालिम बिल ।

वयागु जीवनकालय् वं थःगु छगू हे सफू पिथने मफु । मृत्यु पश्चात वयागु निर्जीव किपाय् स्वांमाः व खादां त्वःपुल किपाया ख्वाः हे खने मदयेक ।

अन्धविश्वास

भौम्हेसिनं गंगा जमुना बुइकल । व मचात खुदँ दत मयायेधुंकल । निम्ह म्त्याय्पिं छकलं बुइका भौम्हं मेम्ह मचा मबुइकु । भौम्हं काय्मचा बुइकि मखुत धकाः माजुम्ह निराश जुल । थःत स्वर्ग वनेगु स्वाहाने छुइम्ह छय्या कामना याना माजुम्हं मरु गनेद्यःयात सच्छि व च्यागः (१०८) लड्डु छाल । सवालाख मत च्याकल । अनेक धर्मकर्म दान पुण्य यात ।

हाकुच्याःम्ह तुयूम्ह भौचा छम्ह व छेँय् दुस्वःवल । भौचा तसकं बांलाः । हिसिचा दु । जा खुया नःवःम्ह भौचित मचातय्सं थःपिनिगु जाभाग छप्यय् निप्यय् बीगु यात । भौचा मचातय्सं बीगु जा-भाग नःवये पल्कय् थुल । छय्पिंसं भौचित जा नकल धकाः ब्वःबीम्ह अजिम्ह, लिपा थम्हं हे व भौचित न्हिंन्हिं दुरु-जा नकेगु यात । भौचा व छेँय् छम्ह सदस्य जुयाः प्वाः थनाच्वन । वया न्हापाथें उखेंथुखें नसा खू जुइम्वाल ।

हाकुम्ह ग्वाराभौचा छम्ह वया तुयुम्ह भौचित आक्रमण याःवल । इमिगु ङ्यारङ्यार सलं चुकय् च्वंपिनि न्ह्यः पाः जुल । बुरिया भौया कथुं नसा कुहाँ मवन । थः भौ नयेंचाःगु सिया माजुम्ह तुयुम्ह भौचित ला-जा नकेगु यात । भौया म्ह्याय् बुल । माजुम्हं भौचित अल्छिनाम्ह धकाः कथिं दाया ख्याना छ्वल ।

आदि व अन्त्य

धनीम्ह अबु व कुलयाम्ह मांया क्वखं जन्म जूम्ह, व विशुद्ध मतिनाया श्रृजना खः। अविवाहित मां जूम्हं समाजया धस्वापतिंचां जोगय् जुइत थम्हं बुइकाम्ह मचायात लँ सिथय् वायेयंकल। फल्चा बाय्म्ह फ्वगिं नं वयात म्ह्याय् नालाः मतिनाया गां त्वपुयातल। अंश न वंशम्ह व मिसामचा खाते जुया ब्वलन।

ल्यासे जुयेवं धर्मया मांनाप लँजुवाःतय्के ल्हाः फया म्वानाच्वन। छम्ह मनुखं वयात दयामाया क्यना वनापं ब्वनायंकी। निम्हं नायुगु लासाय् चा बिकी। यचु पिचुगु वसः पुंकी। थःगु प्याःचाः लनेवं वयात भारतय् चाःहिके यंकी। थम्हं दां प्वःचिना मिसायात कोथी त्वःताथकी। कोरोना ल्वचं कयेवं वयात कोथीं पितिनाहइ। थाय् बाय् ठेगाना मदुम्ह व मिसाया बाय् हानं लँ सिथय् लाइ।

व पवित्र मतिनाया उपज खः । तर व छम्ह अवैधम्ह सन्तान । खातेमचा जुया बाल्यावस्थाया न्ह्यइपुगु ई बिकल । यौवनावस्थाय् छेँय् कलाः तया कोथी वइपिं सम्पत्तिवाल मिजंतय् न्ह्यवःसा जुया म्वानाच्वन । कोरोना ल्वचं कयाः कोथीं पितिना हयेवं हाःनाः मदुम्ह जुया लँ सिथय् अन्त्य जुल ।

वरदान

इपिं तसकं हे गरिब । सुपलिं चिनातःगु बलचा इमिगु बास । जंगलय् वना सिमा पालाः हयेगु, सिँ मिया सुथय् बहनी ल्हाःम्हुतु चूलाकेमाः ।

छन्हु इपिं निम्हत्यपू द्यः तुयु मजूनिबले सिँ कायेत जंगलय् वनी । सिँ पालेत सिमा गःम्ह भाःतम्ह सिमां कुतुंवया सी । कलाःम्ह जंगलय् च्वना छाती दाया ख्वयाच्वनी । भाःतम्हेसिगु निर्जीव छ्यं मुलय् तया बहनी तक हे विलाप यानाच्वनी । थःगु न्ह्यःने यमराज दनाच्वंगु खनी । अले बिन्ति याना वरदान फ्वनी । यमराजं वयात छगू जक वरदान बीगु बचन बी ।

मिसां पलख बिचाः याइ । अले विन्ति याना धाइ, 'लुँयागु भुइ मार्सि जाकिया जा, वहःयागु बार्चाय् कैं, वहयागु हे रिकापी खसीयागु कवाफ नइम्ह, भविष्यय् मन्त्री जुइम्ह काय्

छम्ह वरदान फ्वनी ।

बचनवद्धम्ह यमराजं मिसायात अजाःम्ह काय् छम्ह वरदान बीत वाध्य जुइ । ‘तथास्तु’ धया यमराज लुँयागु गदा पाछ्राया मेय् गयाः लिखतं पुलावनी । मिसाया झसंग न्ह्यलं चाइ । मिखा कना स्वइ । भाःतम्ह भ्वाथःगु लासाय् वनापं द्यना खनी ।

दुघाः

इपिं निम्ह तताकेहेँया इहिपा छ्पा लप्तें गाकल । तताम्ह खर्पाटी गामय् । केहेँम्हेसिया छेँ यैँ शहरय् । इहिपा याना तःदँलिपा तताम्ह केहेँयात नापलाःवइ । केहेँम्ह थःगु नुगःखँ बाचातक कनाच्वनी । ई ब्यूगु इमिसं वाः हे चाइमखु ।

वृद्धावस्थायापिं मांबौयात च्यः, भ्वातिंया भरय् त्वःता केहेँम्हसिया काय् विदेशय् वनी । अन हे च्वंम्ह भुयु कलाः ब्याहा याना विदेशय् परिवार दयेकाः नेपाः लिहाँ मवः । मां तसकं म्हं मफु । आंकन जा नया थन नुस्यूवा ... धकाः बौम्हं पौ छ्वल । बिदा मदु धकाः मवः । बांलाःम्ह डाक्टर क्यनाः वासः यानादिसँ धकाः निगू लाख ध्यबा व तागतयागु वासः भपिकादिसँ धकाः तागतयागु वासः नं बियाहइ ।

तताम्हेसिया खर्पाटी हे च्वंम्ह भौ । काय् भौनं तताम्हेसित तसकं माने यानातः । थःगु खँ कन कि केहेँयागु कचिघालय्

मल्ताचि ह्वलाबीथें जुइ धकाः ततापम्हं थःगु खँ मकंसे केहेँयागु खँ जक न्यनाच्वन ।

काय् मिया च्यः न्यानाच्वनाम्ह जि । थः काय् विदेशय् वनाच्वन धकाः समाजय् सिन्हाय् ब्वयाजुया । वृद्धावस्थाय् जिपिं निम्ह त्यपू थःगु छेँ हे वृद्धाश्रम तायेकाः च्वनेमाल । केहेँम्ह सुकुसुकु ख्वयाहइ । ततापम्ह नं हिहिलनी । चुकय् लः काःवःपिं मिसातय्‌गु सलं निम्हेसिनं ख्वबि हुहुं लासां दनावनी ।

नेवाः भावना

“कोरोना ल्वचं याना थपाले नं यलय् बुंगद्यः रथ जात्रा, येँया यंद्याः जात्रा व नेपाःमिपिंसं हनावःगु मेमेगु जात्रा पर्व नं हनेगु मयात ।” नेपाःयाम्ह पासां छ्वयाहःगु इमेलं नेवाः भावनाम्ह अमेरिकाय् च्वंम्ह नेवाः पासाया नुगः क्वतुनी । तर विदेशय् च्वना नं नेवाः भावना दुपिं नेवाःत न्ह्यचिलाः नेवाः सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण तथा सम्वर्द्धन यायेगु, नेवाः संस्कृति, कला, साहित्य, संगीत, नृत्य आदि विकास यायेगु आदि ज्या यानाच्वंगु दु । विदेशय् हे नेवाःत छ्थाय् मुना यंद्याः जात्रा न्यायेका लाखय् प्याखं, दीप्याखं, महाकाली प्याखं हुइकी, पुलुकिसि पिकाइ । मोहनी नखः हनी । स्वन्तिबले लक्ष्मीपूजा, म्हपूजा याना न्हूदँ हनी ।

नेवाः पासापुचः, नेवाः अर्गनाइजेशन अफ अमेरिका (NOA), वर्ल्ड नेवाः अर्गनाइजेशन (WNO), नेवाः अमेरिकन

दबू, युनाइटेड नेवाः 'युएसए', नेवाः अर्गनाइजेशन अफ न्यू इङ्गल्याण्ड, नेवाः कल्चरल एशोसियशन अफ टेक्सास्, नेवाः नखः न्युयोर्क, नेवाः गुथि न्युयोर्क, नेवाः गुथि, डान्स मण्डला युएसए व नेपाल नेवाः एशोसियसन अफ डीएफडब्लू आदि थीथी नांयागु संघ संस्था नीस्वना पत्रपत्रिका पिथनेगु व नेवाः संस्कारया थीथी ज्या यानाच्वंगु खँ लुमनेवं अमेरिकाय् च्वंम्ह नेवाः भावनायाम्ह नेवाः पासाया नुगः भ्किकु थाहाँ वल ।

पासा आशां द्यात

पकुचा व छेँय् हे जन्म जूम्ह । वंगु मोहनीबले वया बौ दिवंगत जुल । भाःत सीगु विरह सह यायेमफया लाबला लिपा वया मां नं मन्त । अनाथम्ह पकुचित व छेँय् काय्मचा छम्हेसिनं सुसाःकुसाः याना माया यानातल । पकुचा छम्ह वया हित्तचित्तम्ह पासा । पकुचां नं वयात पलख हे मत्वःतुसे वयागु ल्युल्यु जुइगु । डाय्लिसिस याना म्वानाच्वंम्ह व काय्मचां पकुचित सुसाःकुसाः याना थःगु ल्वय् ल्वःमंकाच्वन ।

छन्हु भ्यालय् फेतुनाच्वंम्ह पकुचिगु ख्वाः स्वयाः वयागु जलास्यँ (किड्नी) ट्रान्सप्लान्ट यानाः पकुचानाप थः लाहिया स्वापु तयेगु बिचाः यात । पकुचां नं वयागु मनया खँ थूथें याना पकुम्ह नं झन ला पकुपकु चिंक न्हिलाः क्यन । पकुचित मुलय् कया छकः चुप्पा नइ ।

थःगु किपाला जुयाच्वनीम्ह पकुचापाखें थःगु ल्वय् लाइगु

बिचालं वया चच्छिं याउँक न्ह्यः वल । क्वथाया लुखाय् खापा हे ती ल्वःमंकल । वसिबँ पूवंम्ह वया तताजुम्ह नं न्हिन्हिथें लुखाबँ थिला मूलुखाय् खापा चायेका थकल । पासाया न्ह्यः वःगुलिं वयात मथंसे पकुचा क्वथां पिहाँ वल । न्हिन्हि सुथय् थः पासानाप चाःह्यूवनीगु लँय् वंम्ह पकुचा थःगु त्वाः पुला वनेवं लिहाँ वये मसल । बगरेया ल्हातय् लाःम्ह पकुचां पासायात आशां द्याकल ।

स्यना-भत्तु

व शिक्षितम्ह आधुनिक युगयाम्ह मिसा । वया क्वातुगु लजगाः नं दु । रूप, रंग, व्यक्तित्वया धनी (Smart) तःगू संघ संस्थाय् आवद्ध जुया ज्या यानाच्वन ।

बुरिम्ह मांयात सुसाःकुसाः यायां वयागु इहिपा यायेगु ई बित । समाजं वयात बुरिकन्या धाःसां सुयागुं खँय् वं न्हाय्पं बीगु मयाः । ल्वगिम्ह मां मदयेवं व छेँया हामा जुया छेँ कत्तायेमाल । याकःचाम्ह किजायात आखः ब्वंकाः लजगाः चूलाकाबिल ।

भिंद्यः फल्चाय् भजन न्यंवइम्ह छम्ह मिसानाप वया किजाया यःत्यः जुल । व मिसाया मां बौ परिवार, जात आदि ठेगान मदु । अथे जूसां वं थः किजायात वया यःम्ह मिसा ब्याहा यानाबी । किजा भौयागु पहचहलं व थः सोभाम्ह किजाया भविष्य ख्युंगु तायेकी । सतः लक्ष्मीम्ह मिसा प्यन्हुइ मपाः निकति

खँय् ता:भत व भा:तनाप जवा:सवा: याना ल्वा:वइगु । नालय् अप्पां कयेके मज्यु धका: थूम्ह ता:भतम्हं किजाभौ नं न्ह्यागु धा:सां ल्वहंयाम्ह द्य: जुयाच्वनीगु । न्हापा ला कला: ल्वा:वलकि किजाम्हं ल्हा: हे वायेत स्वइगु । ततम्ह थ:गु संस्कार न्ह्यथना कला:यात दायेत्यंम्ह किजाया ल्हा: पनाबीगु । दँबदँ लिपा किजाम्हसिया स्वभाव पात । फुङ्गाकीया न्यना खँ स्यना-भत्तु जुइम्ह जुल ।

कुमारी मां

व सरकारी अफिसयाम्ह महिला कर्मचारी सुब्बा जूसां टेबुलया तःलं किसि म्हंम्हं फयेदु। उकिं व सुब्बा जक जूसां तलब सिबे अप्वः कमाइ दु।

छन्हु वं जन्मकाछि इहिपा मयासे मांबौयात लहिना च्वनेगु धकाः दाजु तताजुया न्ह्यःने फुँइ याना धाइ। दाजु तताजुं वयागु वचनयात फय्‌गं तायेकी।

"इहिपा मयात कि वं छेँया धुकूपिकूया ताःचा ज्वनेदइ। मांबौया सम्पत्ति यकःति यायेदइ। वनाप न्ह्याबलें ल्यूल्यू जुयाच्वनीम्ह मिजनं स्यना ला वं अथे धाःगु जुइ। व मिजंया परिवार सुं हे मदु धाःगु। सीसा ख्वः मदु तंसा माःमदुम्ह मिजंया दोलाजि च्वना मोज यायेगु बिचाः जुइमाः।" तताजुम्हं भाःतयात खँ न्यंकी।

थः कतः, कतः थः याना जूम्ह केहेँयागु पहचह

स्वयेमफया दाजु तताजुं थःगु छैं त्वःता पिने च्वंवनी । वयात ला दाजु तताजुयात तुफिं पुइ म्वायेक फसं पुइके यंकूगु थें जुल । वयात चेवा काइपिं छेँय् सुं मन्त । वृद्धावस्थायापिं वया मांबौयात मिखा पीका वया मिजंपासा (ब्वाइफ्रेण्ड) चान्हय् वयात पासा च्वंवइम्ह जुल ।

व पौराणिक बाखं महाभारतया पात्र कर्णया मां कुन्ती जुइमफु । तर व कुमारी मां जूगु खँ समाजय् बय्बय् जुल ।

बालं च्वंम्ह मनू

केहेँम्हं मां म्हमस्यु । तताम्हं मां जुयाः केहेँयात सुसाःकुसाः याना ब्वलंकल । याकःचां छेँया दक्व जिम्मेवारी कःघानाच्वंम्ह तताम्ह थम्हं जागिर नयाः केहेँयात आखः ब्वंकातल ।

बुराम्ह बौ छम्ह व म्ह्यायपिं निम्ह याना व छेँय् स्वम्ह माचाया परिवार । मातंया निकू क्वथा खालि । परिवार सुं हे मदुम्ह प्रोफेसर छम्ह बालं तल । बालं च्वंम्ह प्रोफेसरं इमिगु छेँय् माःमाःगु ग्वहालि बीगु ।

दीर्घ ल्वगिम्ह बौम्ह सिसेंलि व छेँया हकवाला निम्ह तताकेहेँ जक जुल । होटेलयागु ज्यःनाः ब्यलिं प्वाः थनाच्वंम्ह प्रोफेसर, मिजंत मदुगु छेँय् ध्यबा पुलाः नइम्ह पाहाँ (पेइङ्ग गेष्ट) जुयाः व परिवारय् दुथ्यात ।

भाजु कतिलाः मय्जु लय्ताः याना बालं च्वंम्ह प्रोफेसरया कुतलं केहेँम्हसित विदेशय् आखः ब्वंके छ्वल । इहिपा मजूम्ह

म्ह्याय्‌मचा व याकःचाम्ह मिजं छ्खा छ्येँय्‌ जुइबले समाजया मिखा तग्वः जुइगु स्वाभाविक हे जुल । जःलाखःलाया भुइंचुइंयात इमिसं ‘कोर्ट म्यारेज’ यानाः म्हुतुप्वाः तिकल ।

‘एम.इ. क्वचायेका केहेँम्ह नेपाः लिहाँ वल । नेवाः संस्कार ज्वना विदेशय्‌ वंम्ह केहेँ विदेशी संस्कार प्यपुंका वल । ससःकेहेँया न्ह्यःने थः कलाः प्रोफेसरं मचाया मांयात बुरी तायेकल ।

ल्वहं द्यः

वया द्यःप्रति विश्वास मदु । धर्मय् आस्था मदु । द्यवं मनू दयेकूगु मखु, मनुखं हे थम्हं मती लूथें द्यःपिनिगु अनेक रूप बिया गुणया प्रतीक नालातल धयागु वयागु धारणा जुल । धन बीम्ह लक्ष्मीद्यःया परमभक्तम्ह वया बौम्ह चान्हिं चःति हायेका ज्या यानाजुइ । अय्नं इमि निछाः चूलाकेत सिसिककः । मचाबले वयात वया मांनं ससुद्यः ज्ञानया प्रतीक धकाः म्हसीका बिल । तर वया मांनं आखःग्वः म्हमस्यु । पुजा क्वथाय् ल्वहंयापिं द्यः भ्वलाक ब्वया निघौ बीक मांम्ह द्यः पुजा याइगु वं न्हिंन्हिं खं । तर वं गुबले पुजापाठ यायगु, द्यःयाथाय् वनेगु मयाः । जज्ञय् तया प्राण प्रतिस्था यानातःपिं द्यः वयागु दृष्टिइ ल्वहंयागु मूर्ति जक खः ।

छकः व लँय् च्वंगु तग्वःगु ल्वहं छगः छेँय् हल । लखं यचुक्क सिलाः थःगु क्वथाय् टेबुलय् दिकेहल । नया मुगःचा

छ्गः नं न्ह्यःने तल। वया तं वल कि नमुगःचां ल्वहंतय् छ्याना थःगु तं दक्व दिकेगु यात। नमुगःचिगु प्रहारं ल्वहं कुचाकुचा जुया चिच्चाय् दनाः थाय्थासय् ह्याकुं वन।

छन्हु व खाताय् ग्वारातुला व ल्वहं स्वयाच्वनी। व ल्वहँतय् व स्वं ताहाम्ह गनेद्यः, सुदर्शन चक्रधारी विष्णु, त्रिशुल दबदब ज्वनाच्वंम्ह शिव, भिंच्याका ल्हाः दुम्ह भगवती दक्व द्यः थम्हं हःगु ल्वहंतय् विराजमान जुयाच्वंगु खनी।

फ्वगिं साहु

देशय् नांजाःम्ह व छम्ह साहु। वयागु छेँय् लुँहिति वहहिति हाः। छेँया बालं ल्हाः प्वःचिना नयेत गाः। छेँ क्वय् ग्यारेजय् गाडी दिकातःगु दु। इपिं गन वनीबले सत्तिगु थासय् न्यासि वनीगु। तापागु थासय् वनेत लोकल बसय् च्वना वनीगु। बैंक ब्यालेंसया ल्याःचाः हे दुगु मखु। छेँय् च्वंगु सेफय् लुँ, वह, नगद जायेक दु। तर व साहुया प्यंगः ध्यबा दान यायेमाल कि वां हि हे पिहाँ वइगु।

सकसिनं साहुनी धाःसा, साहुया छेँय् व छम्ह ज्याला बीम्वाःम्ह भ्वातिं। गंल्वचं कयेवं कलाःयात उपचार मयासे लासाय् प्यपुंकातल। गंल्वचं हे कलाःम्ह मन्त।

साहुया म्ह्याय् जुया छेँ, बुँ क्वसः मब्यूगु त्वहः तया म्ह्याय्यात भाःतया छेँ नं मतसे छ्वयाहल। ला न्याःवंम्ह नाय्यागु पसलय् हे थात। काय्म्हेसिया छम्ह मिसानाप यःत्यः जुल

मिसाया जात मिले मजू, बांमलाः, आखः ब्वनातःगु मगाः, जागिर मदु आदि कुंखिना काय्‌या यःम्ह मिसा ब्याहा याना हे मब्यू । छें बुँ क्वसः दुम्ह मिसा ल्यया खुत्यां काःम्ह मिसा ब्याहा यानाबी धाइ । व हे तमं काय्‌म्ह थः यःम्ह मिसा ज्वना पिने च्वंवनी ।

कलाः काय्‌म्ह्याय्‌ दुम्ह साहुयात परिवार सकसिनं हे त्वःतावन । धन सम्पत्तिं ल्हाकाः सीसा ख्वः मदु तंसा माः मदुम्ह जुया ल्यनाच्वन । जन्मं साहु जूसां कर्मं व छम्ह फ्वगिं ।

निगू जीवन

अन चुकय् व दकले तःमिम्ह साहु। पशुपक्षी लहीगु शौखिनम्ह व साहुं वाउँभत्तु छम्ह न्यानाहल। रंगीचंगीगु थी थुनातःगु बांलाःगु पञ्जलय् तया भ्याल‌ं पिने खायातल। वया यःगु नसां प्वाः थनेदु। साहुं वयात थः मचायात थें खँ स्यनातइगु। उकिं व तसकं खँ सः। पंजलय् च्वना त्यांत्यां खँ ल्हानाच्वंगु वयागु सलं लँजुवाःतय् ध्यान आकर्षित याइगु। अन हे चुकय् च्वंम्ह गरिबम्ह ज्यापुं थःगु बुँइ नसा माःवंम्ह वाउँभत्तु छम्ह लाना छँय् हल। थम्हं सःथें पंयागु पञ्जः दयेकल। थम्हं दयेकूगु पञ्जलय् तया वं नं थम्ह वाउँभत्तु भ्यालं पिने खायातल।

साहुयागु मू तूगु पंजलय् कुंकाच्वंम्ह वाउँभत्तुं खँ सयेका न्हि बिकाच्वन। खापा मदुगु पंजलय् च्वंम्ह ज्यापुया वाउँभत्तु स्वतन्त्रं ब्वयेदु। वया न्ह्याबलें पञ्जलं पिहाँ वइ। साहुयागु बांलाःगु पंजलय् च्वंम्ह वाउँभत्तुयागु फुर्तिया सः मन्यंसे ब्वयावनी।

थः परिवारनाप न्ह्यइपुक न्हि बिकी । वया न्ह्याःसा ज्यापुयागु पंजलय् बासं च्वंवइ, म्हाःसा जंगलय् हे चा बिकीगु । 'भ्वाथःगु पंजलय् च्वनीम्ह ला न्हिंन्हिं ब्वयावंगु जुइका ।' साहुया वाउँभत्तुं नुगः मुइकी ।

निदँ तक जेल जीवन हना वःम्ह ज्यापुया काय्नं थः बौम्हं पञ्जलय् कुनातःम्ह वाउँभत्तुयात पंजः स्यंकाः सदांयात पंजलं मुक्त यानाबी । साहुयागु पंजलय् च्वंम्ह वाउँभत्तु जीवंकाछि पंजलय् कुंकाच्वन । छन्हु व हे पंजलय् जीवन विसर्जन याइ ।

वाध्यता

इपिं निम्हं दाजुकियायात सकसिनं राम व लक्ष्मण धाइगु । दाजुम्ह न्ह्याथाय् वंसां किजाम्ह नं ल्यूल्यू वनीगु । गति लाःम्ह मिसा चूलायेवं दाजुम्ह स्वयाः तःदँ क्वंम्ह किजाम्हेसित न्हापा ब्याहा यानाबिल ।

मिसा तसकं हे ज्ञानी । कुल घरानाया म्ह्याय्मचा । आखः सः । कमाइ गाक्कं दु । परिवार सकसितं हनाबना तयेसः । विधिव्यवहार, नखःचखः हनेगु, पारिवारिक तथा सामाजिक ज्या यायेत व गुबलें थाकु मचाः । ल्हाः प्वःचिना च्वनेगु वया बानी मदु ।

म्ह्याय्मचा मदुगु व परिवारय् माजुबाजुया म्ह्याय्, दराभतया केहेँ जुया सकसिगुं माया कयाच्वन । दँबदँ लिपा दराभतम्हसित नं ब्याहा यानाबिल । निम्ह भौपिं दया माजुबाजु तसकं लय्ताः ।

दराभतयात ब्याहा यानाब्यूम्ह मिसा पिंलि तताजु अर्थात् त:धिक:म्ह भौ जुया: दुहाँ वल। न्हापां ब्याहा या:म्ह किजाया कला: चिधिक:म्ह भौ जुइमाल। लिपा व:म्ह त:धिक:म्ह भौ माजुया ल्यू माजु हे भा:पिल।

राम लक्ष्मण धायेकाच्वंपिं निम्ह दाजुकिजा ब्याहा याना कला: दयेवं बाली सुग्रीव हे जुयाबिल। परिवारय् म्ह्याय्‌मचा जुयाच्वंम्ह चिधिकम्ह भौ, म्ह्याय् मखु भौ हे जुयाबिल। मांबौ जुयाच्वंपिं बुढाबुढी माजुबाजु हे जुल।

निम्ह पिंलिपिनिगु धेँधेँबल्ला कासां हे वृद्धावस्थाय् मांबौ निम्ह काय्‌पिं निम्हेसिया थाय् पाब्व नयेत वाध्य जुल।

डाक्टरया भाःत

व तराइयाम्ह जमिन्दारया काय्। तराइलय् इमिगु प्रशस्त जग्गा दु। अंग्रेजी वोर्डिङ्ग स्कूलय् ब्वना उच्च शिक्षा हासिल यानातःम्ह व शिक्षितम्ह तथा योग्यम्ह व्यक्ति खः। थः पूर्खाया सम्पत्ति यक्व दुगुलिं वया जागिर नया दुख सीम्वाः।

जमिन्दारी प्रथा मदुगु नं यक्व दयेधुंकल। तर गामय् च्वंपिंसं वयात मालिक हे धाइगु। वया जागिर नया सुयातं सलाम यायेम्हाः। तर व थः तःधंम्ह धयागु भावनायाम्ह मनू मखु। वया कलाः नांजाःगु अस्पतालय् सिनियर डाक्टर।

परिवारय् छेँज्या मिसापिनिगु भाग धयातल। उच्च ओहदायाम्ह महिला नं अफिसं लिहाँ वया छेँज्या यायेमाः। तर वयागु छेँय् डाक्टरया अफिसं वया छेँज्या यायेम्वाः। मिसा-ज्या, मिजं-ज्या धकाः ज्या भागवन्दा यायेगु वयात यः मजू। थःपिं निम्ह त्यपू व निम्ह म्ह्यायृपिं याना प्यम्ह माचाया परिवारय्

छेँज्या व छेँयात माःगु सामान चूलाकेगु दक्वं वं हे याइगु। निम्ह त्यपूया समझदारीं इमिगु छेँय् ल्वापुमाकःचां गुबलें बास कायेमफु ।

भाःतयागु पद अनुसार कलाःयात 'नी' तना अर्थात् सुब्बानी, कजिनी, कर्णेलनी, मास्टरनी, डाक्टरनी आदि धायेगु याः । डाक्टरया भाःतयात छु धाइ थ्व विषयलय् इमि गुबलें खँ जुइगु मयाः । भाःतम्हं कलाःयात डाक्टर, कलाःम्हं भाःतयात मालिक धकाः सम्बोधन याइगु । समाजं वयात कलाःच्यः धाइगु । वं इमिगु खँ मताःछु मयाः । न्ह्याम्हसितं न्हिलाः थःगु प्रतिक्रिया बियाच्वनीगु ।

न्यना: न्यना: कुतिस:

वया भा:तया छुं हे इलम मदु। काय् निम्ह म्ह्याय् छम्ह व थ:पिं निम्ह त्यपू याना वया न्याम्ह परिवार दु। तर वं कला:यागु कमाइलय् ल्हा: प्व:चिना मोज यानाच्वंम्ह छम्ह नामर्दम्ह मिजं। थ: स्वया: यक्वं क्वंम्ह कला:। अफिसय् मिजंत नाप थ: कला: ख्या:याना सनीगु खँसां मिखा तिसित व वाध्य।

वया कला: अफिसय् च्वंम्ह मिजं पासानाप विदेशय् वनीगु खँ जुल। पासापिंसं वयात कला: विदेशय् वनीगु खँ न्यंकाहइ। व हे खँय् कला:भा:त निम्हेसिया ल्वापु जुइ। कमाइ दुम्ह कला:म्ह भा:तम्हनाप जवा: सवा: याइ। वया मिजंया तं पिहाँवइ। कला:यागु म्हुतुप्वा: तिके फइमखु। अले ल्हा: हे चलय् यानाबी।

छें पिहाँ वनेगु ह्व:ता: मालाच्वंम्हेसित अग:चा मालां देग:चा हे लू थें जुइ। भा:त थ:त दा:गु त्वहलय् उकुन्हु हे छेँनं

पिहाँवनी ।

भाःत, मचाखाचा, त्वःता कलाःम्ह मेम्ह मिजंनाप मेलय् वन धकाः बय्बय् जुइ ।

निम्ह त्यपू ल्वापु जुल धकाः भाःत, मचाखाचायात व छेँ हे त्वःता वने ज्यू ला ? ज्याजि छुं मयासे ल्हाः प्वःचिना नयाच्वंम्ह बुढाम्ह भाःतं दायेकाः कमाइ दुम्ह कलाःनं जक मखु, थौंकन्हय् भाःतं दायेकाः सुं नं कलाःपिंसं सह याना च्वनीमखु । मिजंम्ह नाप वनेवं व हे मिजंनाप मेलय् वंगु धाये ज्यू ला ? अफिसयागु ज्याय् निम्हं नापं वंगु नं ला खयेफुनी ।

जःलाखःला, चुकननी, त्वाःबालय् 'न्यनाः न्यनाः कुतिसः' थ्वल ।

न्हिकां भ्कंगः

निदँ हे मदुनीम्ह काय्‌यात त्वःता वया मां मेम्ह मिजंयाके मेलय् वन । बागः लातीम्ह चिर्मांम्हं वयात ब्वलंकल । वया चिर्मांया खँ ल्हाइगु त्यामजी । ज्या याइगु ढंग मदु । सकसिनं वयात लाती काकी धाइगु । वया बौम्ह साहुया कापः पसलय् इलय् च्वंवनेमाः ।

ज्यःनाः सिधल कि चिर्मांम्ह धकिचा छपाः ज्वना बाखं न्यंवनी । बौम्ह साहुया पसलय् च्वंवनी । बहनी जुल कि व दनावइ । भ्याल हे ख्वाः सिली । जा नया कुहाँ वइ । न्हिच्छिं क्वथाय् कुम्भकर्ण जुयाच्वनी ।

बहनी वयागु जाभाग त्वःपुया चिर्मांम्ह व बौम्ह थःपिनि ब्यलि याना च्वंवनी । व न्हिकांभ्कंगः (भुलूखा) न्हिच्छि च्वनाच्वनी । बाचा जाल कि, जा निपय् चिपं थियाः कर्पिनिगु छेँया अंगः गःवनीगु ।

गुबलें ख्वाः हे मंक दायेका वइगु । वं न्ह्याक्व दाःसां स्याःमचाः । भ्यालखानाय् कुने यंकी धकाः व ग्याःम्ह मखु । ज्या मयासे, अंगः गःवने म्वायेक, प्वाः जायेके दु धकाः लय्ताया च्वनीगु । भ्यालखानां पिहाँ वइ । कन्हय् कुन्हुंनिसें वयागु व हे पहः ।

छकः व थःगु हे त्वालय् च्वंगु छेँय् अंगः गःवन । बाचा इलय् ल्यासेम्ह म्ह्याय्मचा द्यनाच्वंगु क्वथाय् वनी । फुंगातलय् च्वंगु सेफया ताःचा कायेगु कुतलय् म्ह्याय्मचाया न्ह्यलं चाइ ।

थःगु न्ह्यःने व न्हिकांभ्कंगःयात खनाः चिल्लाय् दना हाली । दाजुपिंत सःती । सकलें वया क्वथाय् स्वःवइ । केहेँम्हं गःतां ज्वनातःम्ह न्हिकाभ्कंगःचित दाजुपिंसं भ्वांभ्वां प्यंकी । न्यतालय् चाराचारां दाइ । व भतिचा हे लज्जा चाःम्ह मखु । छिमि केहेँनं सःता हे वयागु धया, पिहाँवइ ।

निन्हु प्यन्हु लिपा वं याकःचा छेँय् । च्वतय् न्ह्यःवयेकाच्वनी । व हे ताकय् चण्डी तं पिकयाच्वंम्ह म्ह्याय्मचा वनाः नँमुगलं छ्यं तछ्यानाथकी ।

थः काय्यागु बानी स्यूम्ह बौम्हं सुयातं छुं हे मधासे छ्यनं हिबाः न्ह्याकाच्वंम्ह काय्यात अस्पतालय् यंकी । लांलां अस्पतालय् उपचार याकातःम्ह न्हिकाभ्कंगः अस्पतालं गुबलें लिहाँ मवल ।

अपर्णा प्रधान

बुदिं : ने.सं. १०६७ गुंलागाः १४
थाय्बाय् : मरुहिति, प्रधान चुक, यँ
शिक्षा : एम.ए. (नेपालभाषा)
मां : मथुरादेवी प्रधानाङ्ग
बा : रामभक्त प्रधानाङ्ग
इहिपाः : ने.सं. १०८३ सिल्लागाः
(भाजु शान्तवर प्रधानलिसें)

सफूः :

च्वसु –
1. झिंच्याफ्वः स्वां – ११२५

चि/बाखं –
1. स्वय्नगु – ११२७
2. ईया बाखं – ११३०
3. नीलः – ११३१
4. जि भमचा कतामरि – ११४०
5. यान्त्रिकपुर – ११४२

निबन्ध –
1. भावना – ११३०
2. पुण्यभूमि नेपाः – ११३६
3. ख्युंगु आलय् थीगु नुग – ११३९
4. जिज्ञासा – ११४१

उपन्यास –
1. सुमन – ११३६
2. खग्रासं मुक्त मिला – ११३६
3. लुमन्ति – ११३६
4. ल्यासे अजि – ११३६
5. मां – ११३६
6. लाय्लामा – ११३८
7. करुणा – ११३९
8. समर्पण – ११४१
9. म्हसीके मफुम्ह मनू – ११४१

समालोचना –
1. जःया जः – ११२९
2. कुतः – ११३०
3. स्वदुवाः – ११३७
4. राजाया कृति जिगु दृष्टि – ११३८
5. झीगु साहित्यय् मथुरा सायमि – ११४०
6. न्हायक – ११४१

आत्म वृत्तान्त –
1. जि व जिगु ई – ११३८
2. पुनर्जन्म – ११४२

सिरपाः –
1. रेवतीरमानन्द श्रेष्ठ धार्मिक लेख सिरपाः – २०६४
2. ठाकुरलाल सिरपाः – ११२९
3. जरिमैयाँ साखः लुमन्ति सिरपाः – ११३६
4. कुतः राजदास साहित्य हःपाः सिरपाः – ११४१

संलग्नता –
1. सह-संरक्षक – नेपाल संस्कृति लय्पौ
2. आजीवन दुजः – नेपालभाषा परिषद्

ISBN 978-9937-750-45-5
9 789937 750455

पिकाक :: कुतः पिकाक, तिबुक्छेँ, ख्वप, नेपालमण्डल, नेपाः ।